

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om frivillig militärtjänst för kvinnor

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om frivillig militärtjänst för kvinnor, som ska ersätta den gällande lagen med samma namn. Syftet med reformen är att se till att lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor är förenlig med kraven i grundlagen och samtidigt också i övrigt är uppdaterad lagtekniskt sett. Samtidigt ska de begrepp som används i lagen och åldersgränserna för tjänstgöringen delvis förenhetligas med värnpliktslagen.

Det föreslås att den i lagen föreskrivna tidsfristen, inom vilken en kvinna har rätt att avbryta militärtjänsten ska förkortas från 45 till 30 dygn. Det föreslås att lagens bestämmelse om ändringssökande preciseras. Bestämmelserna om persedelpenning, uttagning och graviditet ska tas in i lagen från författningar på lägre nivå. Reformen har inga betydande praktiska konsekvenser för anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022. Det föreslås dock att den nya lagens bestämmelse om den sista möjliga tidpunkten för inledande av tjänstgöring ska tillämpas på kvinnor som inleder frivillig militärtjänst från och med den 1 januari 2024, och att bestämmelsen om den sista möjliga tidpunkten för inlämnande av ansökan ska tillämpas från och med den 1 januari 2023. Dessutom ska bestämmelsen om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst tillämpas först från och med den 1 juli 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Lagstiftning	3
2.2 Bedömning av nuläget.....	6
3 Målsättning	8
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	9
4.1 De viktigaste förslagen.....	9
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
5 Alternativa handlingsvägar	11
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	11
6 Remissvar	12
7 Specialmotivering	18
7.1. Lag om frivillig militärtjänst för kvinnor.....	18
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	27
9 Ikraftträdande.....	28
10 Förhållande till andra propositioner.....	28
10.1 Samband med andra propositioner.....	28
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	29
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	29
LAGFÖRSLAG	33
Lag om frivillig militärtjänst för kvinnor.....	33

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor trädde i kraft den 1 april 1995. Sedan lagen trädde i kraft har det gjorts flera enskilda ändringar i den, men den har inte på ett heltäckande sätt uppdaterats sedan grundlagsreformen och anpassats till kraven i grundlagen.

Den 11 september 2020 tillsatte försvarsministeriet en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett förslag till sådana författningsändringar genom vilka bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor till alla delar anpassas till kraven i grundlagen. Arbetsgruppen hade samtidigt till uppgift att utreda och bereda andra nödvändiga ändringar i lagen. I arbetsgruppen ingick företrädare för försvarsministeriet, Försvarsmakten och Beväringförbundet rf. Arbetsgruppens ursprungliga mandattid var till den 31 januari 2021 och mandattiden förlängdes till den 28 februari 2021 genom försvarsministeriets beslut av den 20 januari 2021.

Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till försvarsministeriet den 24 februari 2021. Det utkast till regeringsproposition som ingick i arbetsgruppens betänkande har varit på remiss mellan den 24 mars och den 23 april 2021 och den fortsatta beredningen har utförts som tjänsteuppdrag vid försvarsministeriet. Utlåtanden begärdes av myndigheter inom försvarsförvaltningen, föreningar och andra intressentgrupper samt myndigheter, bl.a. ministerier, domstolar, åklagarmyndigheten och arbetsmarknadsorganisationer.

De dokument som gäller lagstiftningsprojektet finns i statsrådets tjänst för projektinformation under projektkoden PLM003:00/2020.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning

Grundlagen

Enligt 127 § 1 mom. i Finlands grundlag är varje finsk medborgare skyldig att delta i fosterlandets försvar eller att bistå försvaret på det sätt som bestäms i lag. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om rätten att på grund av övertygelse befrias från deltagande i landets militära försvar genom lag.

Enligt 6 § i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 9/2007 rd) har grundlagen inte ansetts innebära något hinder för att lagstifta att värnplikten bara gäller män. Det har varit möjligt att lagstifta om frivillig militärtjänst för kvinnor genom en vanlig lag. Enligt grundlagsutskottet sägs det i motiven till grundlagsreformen att det fortsatt ska kunna bestämmas genom lag att militärtjänst för kvinnor är frivillig (RP 1/1998 rd, s. 182/I).

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Dessutom ska enligt 80 § i grundlagen

bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män

Syftet med lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) är enligt 1 § i lagen att förebygga diskriminering på grund av kön och främja jämställdheten mellan kvinnor och män samt att i detta syfte förbättra kvinnans ställning särskilt i arbetslivet. Lagen syftar också till att förebygga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

Enligt 7 § 1 mom. är direkt och indirekt diskriminering på grund av kön förbjuden. Enligt 2 mom. avses i denna lag med direkt diskriminering på grund av kön att 1) kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av kön, 2) kvinnor sinsemellan försätts i olika ställning av orsaker som beror på graviditet eller förlossning, 3) personer försätts i olika ställning på grund av könsidentitet eller könsuttryck.

Enligt 3 mom. avses i denna lag med indirekt diskriminering på grund av kön att 1) personer försätts i olika ställning på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck med stöd av en skenbart neutral bestämmelse eller ett skenbart neutralt kriterium eller förfaringssätt, om personerna till följd av förfarandet i praktiken kan komma att missgynnas på grund av sitt kön, 2) kvinnor och män försätts i olika ställning på grund av föräldraskap eller familjeansvar.

Enligt 4 mom. är ett förfarande som avses i 3 mom. dock inte diskriminering, om syftet med förfarandet är godtagbart och de valda medlen för att nå detta syfte är befogade och behövliga. Enligt 9 § 1 mom. 2 punkten ska det att värnplikt endast gäller för män inte anses som diskriminering på grund av kön.

Värnpliktslagen och civiltjänstlagen

I värnpliktslagen (1438/2007) bestäms om fullgörandet av skyldigheten att försvara landet som värnpliktig vid Försvarmakten. Lagen innehåller grundläggande bestämmelser om uppbåd och besiktning av tjänstedugligheten, förordnande till tjänstgöring och anordnande av tjänstgöringen, vapenfri tjänst och tjänstgöring som inte baserar sig på skyldighet att försvara landet, extra tjänstgöring och tjänstgöring vid mobilisering samt förmåner som hör samman med värnplikten. I lagen finns dessutom bestämmelser om befrielse från beväringstjänsten på grundval av tjänstgöring som fullgjorts i en annan stat och på grundval av medborgarskap i en annan stat. I lagen ingår också straffbestämmelser och bestämmelser om ändringssökande. I lagen bestäms dessutom om förordnandet av en värnpliktig till handräcknings- och räddningsuppgifter samt till andra uppgifter som i lag föreskrivs för Försvarmakten.

Enligt 2 § 1 mom. i värnpliktslagen är varje manlig finsk medborgare värnpliktig från ingången av det år när han fyller 18 år till utgången av det år när han fyller 60 år, om inte något annat bestäms nedan. Enligt 37 § 2 mom. upphör skyldigheten att fullgöra beväringstjänst under fredstid vid utgången av det år under vilket den värnpliktige fyller 30 år. Enligt 3 § 5 mom. finns bestämmelser om frivillig militärtjänst för kvinnor i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) och bestämmelser om frivilligt försvar i lagen om frivilligt försvar (556/2007).

I civiltjänstlagen (1446/2007) föreskrivs om civiltjänstplikt som grundar sig på skyldigheten att försvara landet. Enligt 1 § 2 mom. ska en värnpliktig som av skäl som grundar sig på övertygelse

är hindrad att fullgöra sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007) befrias från tjänstgöringen och förordnas att fullgöra civiltjänst enligt bestämmelserna i denna lag. Enligt 3 mom. tillämpas lagen också på kvinnor som ansöker om civiltjänst efter den tidsfrist som anges i 4 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995).

Lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor

I lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) föreskrivs om ansökan om frivillig militärtjänst för kvinnor, om de praktiska arrangemangen för frivillig militärtjänst och om avbrytande av militärtjänsten. Lagen har ändrats senast 2010 (148/2010).

I 1 § i den gällande lagen föreskrivs om villkoren för att bli antagen till frivillig militärtjänst. Enligt 1 mom. kan en kvinna på ansökan antas till sådan frivillig militärtjänst som motsvarar beväringstjänsten, om hon vid inträde i tjänst 1) är finsk medborgare, 2) har fyllt 18 men inte 30 år, samt 3) i fråga om sin hälsa och sina övriga personliga egenskaper är lämplig för militärtjänst. Enligt 2 mom. beslutar försvarsministeriet årligen om antalet kvinnor som antas till militärtjänst. I 2 § finns bestämmelser om förfarandet för ansökan om militärtjänst. Enligt paragrafen avgör regionalbyrån ett ärende som gäller antagande till militärtjänst och förordnar personen till tjänstgöring.

Enligt 3 § 1 mom. fullgörs militärtjänsten i samband med den i värnpliktslagen föreskrivna beväringstjänsten, och militärtjänsten jämföras med beväringstjänsten i alla avseenden, om inte något annat följer av 7 §. I 2 mom. finns en hänvisning till lagen om frivilligt försvar (556/2007) som innehåller bestämmelser om kvinnors deltagande i frivilliga övningar och utbildning.

I 4 § föreskrivs det om återtagande av förordnande att inleda tjänstgöring. Enligt 1 mom. ska en kvinna som fullgör militärtjänst genast hemförlovas, om hon inom 45 dagar efter dagen för inträde i tjänstgöringen, anmäler att hon inte fortsätter tjänstgöringen. I paragrafen föreskrivs också om förfarandet för återtagandet. I 4 mom. föreskrivs att vad som i 109 § i värnpliktslagen föreskrivs om rättelse och i 110 § i den lagen om besvär i rättelseärenden tillämpas på ett beslut som avses i denna paragraf.

Enligt 5 § ska på kvinnor som förordnats till frivillig militärtjänst tillämpas alla de bestämmelser som gäller den som med stöd av värnpliktslagen förordnats till beväringstjänst, med de undantag som anges i 4 §. I paragrafen föreskrivs det också om kvinnors rätt att efter att tjänstgöringen har avslutats återgå till arbetet i enlighet med lagen om fortbestånd av arbetsavtals- och tjänsteförhållandet för den som fullgör skyldighet att försvara landet (305/2009).

I 6 § föreskrivs om skyldigheten att underrätta en kvinna som ansöker om frivillig militärtjänst om rättsverkningarna av förordnandet till tjänstgöring. Enligt 7 § tillämpas på en kvinna som fullgör militärtjänst, utan hinder av 5 §, de stadganden som gäller havandeskap, nedkomst och moderskap.

Statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor

I statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor (541/2013) finns närmare bestämmelser om frivillig militärtjänst för kvinnor. Genom denna förordning har förordningen om frivillig militärtjänst för kvinnor (266/1995) upphävts.

I 1 § i den gällande förordningen föreskrivs om inlämnande av ansökan till regionalbyrån. I 2 § föreskrivs om uttagning som ordnas för sökande till frivillig militärtjänst.

Dessutom föreskrivs det i 3 § att regionalbyrån bevisligen ska sända dem som antagits till militärtjänst ett förordnande att träda i tjänst. I förordnandet ska det anges när och vid vilket truppförband personen i fråga ska infinna sig för tjänstgöring.

Förordningen om försök med gemensam inkvartering

Försvarsministeriet utfärdade den 18 februari 2020 en förordning om försök med gemensam inkvartering för dem som fullgör beväringstjänst och dem som fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor. Förordningen trädde i kraft den 1 april 2020 och gäller till den 31 december 2022. Under försöket inkvarteras manliga och kvinnliga beväringar som gett sitt samtycke till gemensam inkvartering i samma inkvarteringslokaler vid truppförbanden under alla utbildningsperioder. Försöket genomförs 2020–2022.

Försöket med gemensam inkvartering gäller endast kasernerna. De sociala utrymmena, bland annat tvättrummen och sanitetsutrymmena, är separata för män och kvinnor. Försöket medför inga ändringar i inkvarteringsarrangemangen under terrängövningar och fartygstjänst.

Målet är att inkvartera lika många män och kvinnor i de gemensamma stugorna. I en stuga ska det åtminstone finnas två personer av det kön som utgör en minoritet. Under försöket följs det upp hur den gemensamma inkvarteringen påverkar beväringarnas funktionsförmåga, gruppsammanhållningen, tjänstgöringens smidighet, användningen av lokalerna och informationsgången.

Det är frivilligt att delta i försöket med gemensam inkvartering, och det förutsätts samtycke av alla som inkvarteras i en gemensam stuga. Den som ger sitt samtycke har rätt att när som helst återta sitt samtycke utan att behöva motivera sitt beslut.

Försvarsministeriets föreskrift om frivillig militärtjänst för kvinnor

Försvarsministeriet har den 31 mars 1995 utfärdat en föreskrift med närmare bestämmelser om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor.

I 1 § finns bestämmelser om hur graviditet inverkar på militärtjänsten. Enligt paragrafen väljs gravida kvinnor inte till militärtjänst och gravida förordnas inte till repetitionsövning. Dessutom kan en kvinna beviljas uppskov eller befrias från tjänstgöring tills vidare på grund av graviditet.

Enligt 2 § i föreskriften inkvarteras kvinnor som fullgör militärtjänst i separata lokaler för kvinnor vid truppförbanden. Enligt 3 § utbetalas för sådan nödvändig personlig utrustning som Försvarsmakten inte står för en särskild persedelpenning i enlighet med huvudstabens förordnande. Dessutom ger huvudstaben enligt 4 § vid behov närmare anvisningar om verkställandet av ett beslut.

2.2 Bedömning av nuläget

Allmänt

Bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor uppfyller inte till alla delar kraven i grundlagen. Det som i detta avseende särskilt kan betraktas som problematiskt är att det i statsrådets förordning och försvarsministeriets föreskrift finns bestämmelser om sådana frågor som det enligt 80 § i grundlagen ska föreskrivas om i lag. Exempelvis finns det i försvarsministeriets fö-

reskrift bestämmelser om hur graviditet inverkar på förordnandet till och fullgörandet av militärtjänst. Förordnande till tjänstgöring och avbrytande av tjänstgöringen har direkt inverkan på individens rättigheter och skyldigheter, vilket innebär att det borde föreskrivas om det i lag. Dessutom innehåller försvarsministeriets föreskrift bestämmelser om en särskild persedelpenning som utbetalas till kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst för sådan nödvändig personlig utrustning som Försvarsmakten inte erbjuder dem som fullgör militärtjänst. Persedelpenningen är en sådan penningförmån som det enligt 80 § i grundlagen ska föreskrivas om i lag.

Den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor är också författningstekniskt sett föråldrad till vissa delar. I samband med totalreformen av värnpliktslagen 2007 uppdaterades inte lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor, vilket innebär att till exempel de terminologiska ändringarna i värnpliktslagen inte har beaktats i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Den frivilliga militärtjänsten fullgörs tillsammans med beväringstjänsten och därför är det motiverat att förenhetliga lagarna i författningstekniskt och terminologiskt hänseende.

Förfarande vid ändringssökande

Enligt 109 § i värnpliktslagen får en värnpliktig skriftligen yrka rättelse hos regionalbyrån i ett beslut av regionalbyrån eller uppståndsämnden som gäller tjänsteduglighet, förordnande till tjänst eller befrielse från tjänst samt i ett beslut av regionalbyrån eller truppförbandet som gäller avbrytande av utbildning, avbrytande av tjänstgöring, förordnande till undersökning som klarlägger bruk av narkotika, tidpunkten för faderskapsledighet samt en förmån som avses i värnpliktslagen. Enligt 110 § 2 mom. i värnpliktslagen får ändring i ett beslut av en regionalbyrå i ett rättelseärende samt i andra med stöd av värnpliktslagen utfärdade beslut av huvudstaben, staben för en försvarsgren, en regionalbyrå, ett truppförband och en uppståndsämnd sökas genom besvär hos centralnämnden för uppståndsärenden.

I den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor finns inga andra bestämmelser om omprövningsförfarande eller ändringssökande än den bestämmelse om återtagande av förordnande att inleda tjänstgöring som avses i 4 §. Andra förvaltningsbeslut som fattas med stöd av lagen överklagas således i enlighet med 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) direkt genom besvär hos förvaltningsdomstolen. I praktiken har tolkningen dock inte alltid visat sig vara tydlig, utan avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om ändringssökande har lett till problem i ärenden som gäller ansökan om militärtjänst. Förvaltningsdomstolarna har i några fall tillämpat 3 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor på så sätt att man med stöd av bestämmelsen tillämpar bestämmelserna om ändringssökande i 109 och 110 § i värnpliktslagen även på ärenden som gäller ansökan om militärtjänst. Enligt momentet ordnas militärtjänsten i samband med den i värnpliktslagen föreskrivna beväringstjänsten och fullgörs på samma sätt som beväringstjänsten samt jämföras med den i alla avseenden, om inte något annat följer av 7 §. Förvaltningsdomstolarna har med stöd av den bestämmelsen överfört besvär för behandling hos centralnämnden för uppståndsärenden. Avsikten är dock inte att 3 § 1 mom. ska tillämpas på ansökan och uttagning till militärtjänsten, utan i enlighet med sin ordalydelse först på anordnandet av tjänstgöringen. Centralnämnden för uppståndsärenden har därför inte heller ansett sig vara behörig att behandla besvär som gäller uttagning till militärtjänsten.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 16 april 2021 ett beslut (HFD 2021:43) som gällde ett ärende där det var fråga om rätt besvärsväg för ett beslut som gällde en kvinnas antagning till frivillig militärtjänst. Förvaltningsdomstolen hade genom tillämpande av värnpliktslagens bestämmelser ansett att ändring i beslutet söks genom rättelseyrkande hos regionalbyrån vars beslut får överklagas hos centralnämnden för uppståndsärenden. Med anledning av detta,

eftersom ärendet inte hörde till dess behörighet, hade förvaltningsdomstolen lämnat besvären utan prövning och överfört ärendet till regionalbyrån för att handläggas som rättelseyrkande.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade dock att trots de i förarbetena uttryckta målsättningarna kunde bestämmelserna i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och värnpliktslagen inte ges en sådan tolkning att ändring över besluten i fråga skulle sökas i den ordning som föreskrivs i värnpliktslagen. På ändringssökandet skulle således tillämpas de allmänna bestämmelserna om rättegång i förvaltningsärenden. Eftersom förvaltningsdomstolen hade varit behörig i ärendet återförsändes ärendet till förvaltningsdomstolen för ny behandling.

Avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om ändringssökande har således lett till situationer där kvinnor som ansökt om militärtjänst inte fått sitt ärende behandlat av någon besvärsmyndighet alls utan dröjsmål. Detta kan betraktas som ytterst problematiskt med tanke på 21 § i grundlagen. Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Tidsfrist för avbrytande av tjänstgöring

Enligt 4 § i den gällande lagen ska ett förordnande att inleda tjänstgöring genast återtas, om en kvinna som fått förordnandet anmäler att hon inte inleder militärtjänsten. Om en kvinna som fullgör militärtjänst, inom 45 dagar efter dagen för inträde i tjänstgöringen, anmäler att hon inte fortsätter tjänstgöringen, ska hon enligt paragrafen genast hemförlovas. Tidsfristen i paragrafen baserar sig på den längd på grundutbildningsskedet som gällde 1995. Tidsfristen är anpassad så att betänketiden i fråga om avbrytande av frivillig militärtjänst för kvinnor har löpt ut innan uttagningarna till utbildningsgren genomförts.

Den ändrade utbildningsstrukturen har gjort det möjligt för kvinnor att utnyttja betänketiden enligt lagen och avbryta tjänstgöringen efter att uttagningarna till utbildningsgren har offentliggjorts under den sjätte tjänstgöringsveckan. Det är svårt att hantera konsekvenserna av att personer avbryter tjänstgöringen efter uttagningarna till utbildningsgren, eftersom de eventuella överföringar mellan grundenheter som uttagningarna medför genomförs i början av den sjunde tjänstgöringsveckan. På grund av detta finns det en risk för att vissa av de viktigaste uppgifterna inte tillsätts eller att de val som gjorts måste ändras till följd av att någon avbryter tjänstgöringen efter uttagningarna till utbildningsgren. Det bör under alla förhållanden säkerställas att de viktigaste uppgifterna tillsätts.

Då det är möjligt att avbryta tjänstgöringen ännu efter uttagningarna till utbildningsgren kan en del beväringar eventuellt bli tvungna att byta enhet på nytt till följd av ändringar som orsakas av att någon avbryter tjänstgöringen, vilket kan leda till att de blir efter i utbildningen. Detta försätter beväringarna i en ojämlik ställning inför de uttagningar till ledaruppgifter som görs senare. Hävning av beslut som gäller uttagning till utbildningsgren som orsakas av att någon avbryter tjänstgöringen och de nya beslut som måste fattas till följd av avbrotten medför också onödigt administrativt arbete.

3 Målsättning

Det primära syftet med propositionen är att göra de ändringar i lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor som behövs för att bestämmelserna i sin helhet ska uppfylla kraven i grundlagen. Samtidigt är målet med propositionen att i lagtekniskt hänseende uppdatera lagstiftningen

om frivillig militärtjänst för kvinnor och förenhetliga bestämmelserna och den terminologi som används i lagen med värnpliktslagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om frivillig militärtjänst för kvinnor som ersätter den gällande lagen. Det är fråga om en lagteknisk uppdatering av bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor. Bestämmelserna om individens rättigheter och skyldigheter ska tas in i lag från förordnings- och föreskriftsnivå på det sätt som förutsatts i 80 § i grundlagen. Det föreslås att bestämmelserna om tidsfristen för ansökan om militärtjänst, uttagning, graviditet och persedelpenning tas in i lag.

Åldersgränsen för inledande av tjänstgöring ändras så att militärtjänsten ska inledas senast under det år när den värnpliktige fyller 29 år. Avsikten är att en motsvarande ändring också ska ingå i det förslag till ändring av värnpliktslagen som är under beredning. Dessutom ska bestämmelserna om tjänsteduglighet göras förenliga med 9 § i värnpliktslagen. Det föreslås att 1 § i den gällande lagen ändras så att 1 § 1 mom. 2 punkten ersätts med en hänvisning till 9 § i värnpliktslagen där en värnpliktigs tjänsteduglighet definieras.

Enligt förslaget ska den tidsfrist på 45 dagar som anges i 4 § förkortas till 30 dagar. Också tidsfristen för ansökan om militärtjänst ska ändras så att den nya sista ansökningsdagen är den 15 januari. Dessutom preciseras bestämmelsen om ändringssökande. Enligt förslaget får ändring i sådana beslut som avses i denna lag sökas på det sätt som föreskrivs i värnpliktslagen. Beslut som gäller begäran om omprövning får då överklagas hos centralnämnden för uppbådsärenden. Dessutom samlas bestämmelserna om förordnande till militärtjänst i en ny paragraf.

Till lagen fogas också en paragraf om kvinnors rätt att när tjänstgöringen avslutas återgå till sitt arbete i enlighet med lagen om fortbestånd av arbetsavtals- och tjänsteförhållandet för den som fullgör skyldighet att försvara landet (305/2009). Dessutom tas det i fråga om behandling av personuppgifter in en hänvisning till lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarsmakten (332/2019) och till lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018).

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Allmänna konsekvenser

Det viktigaste syftet med propositionen är att se till att lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor i sin helhet är förenlig med kraven i grundlagen och samtidigt uppdaterad lagtekniskt sett. Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för statsfinanserna.

En kvinna som fullgör militärtjänst ska enligt förslaget ha rätt att inom 30 dygn efter dagen för inträde i tjänstgöringen anmäla att hon inte fortsätter tjänstgöringen. Förkortandet av betänketiden från 45 dygn till 30 dygn innebär att uttagningarna till utbildningsgren görs först efter att betänketiden gått ut. Således upphör de nya uttagningar till utbildningsgren som måste ordnas till följd av att kvinnor avbryter militärtjänsten och de överföringar mellan grundenheter som dessa leder till. Ändringen gör det alltså smidigare att ordna tjänstgöringen med hänsyn både till värnpliktiga och kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst och till Försvarsmakten.

Förkortandet av betänketiden från 45 dygn till 30 dygn bedöms inte ha någon betydande negativ inverkan på intresset för värnplikten eller på rättigheterna för den som fullgör värnplikt. Majoriteten av avbrotten bland kvinnor har redan innan utbildningsstrukturen ändrades skett under de första 30 tjänstgöringsdygnen. I genomsnitt avbryter ungefär 70 kvinnor per kontingent tjänstgöringen, varav 50 innan 30 dygn har gått. Antalet sökande till frivillig militärtjänst för kvinnor och intresset för tjänstgöring bedöms alltså förbli på samma nivå som tidigare trots ändringen.

Genom ändringen uppnås också en mer jämlik situation än tidigare. Den nuvarande rätten att inom 45 dagar avbryta tjänstgöringen har i samband med att utbildningsstrukturen ändrats blivit mer ojämlig, eftersom det är möjligt att avbryta tjänstgöringen ännu efter uttagningarna till utbildningsgren. Genom ändringen kan man också bättre säkerställa att de viktigaste uppgifterna tillsätts.

Genom propositionen förenhetligas dessutom bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor med värnpliktslagen, vilket förbättrar jämlikheten mellan de värnpliktiga och dem som fullgör militärtjänst för kvinnor. Behandlingstiden i centralnämnden för uppbådsärenden är i allmänhet några veckor när det gäller besvärärenden, medan förvaltningsdomstolarnas behandlingstider är avsevärt längre. Dessutom är behandlingen i centralnämnden för uppbådsärenden avgiftsfri, medan förvaltningsdomstolen i enlighet med lagen om domstolsavgifter (1455/2015) tar ut en eventuell avgift för behandlingen. Rättegångsavgiftens storlek i fråga om förvaltningsdomstolen är enligt 2 § i den lagen 260 euro. Bestämmelser om domstolarnas avgiftsfria prestationer finns i 5 §. Bestämmelser om rättegång i förvaltningsärenden finns i övrigt i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Den föreslagna tidigareläggningen av tidsfristen för ansökan till tjänstgöring gör det dessutom möjligt att ordna uttagning för kvinnor samtidigt som uppbåden och förenhetliga rytmen för hälsoundersökningarna med männens. Anordnandet av uttagningar i samband med uppbåden förutsätter i praktiken, särskilt med tanke på utrymmesreservering, att Försvarsmakten redan i januari vet hur många kvinnor som ansökt om frivillig militärtjänst för kvinnor i varje område. Enligt den gällande tidsfristen får Försvarsmakten kännedom om antalet kvinnor som ansökt till tjänstgöring först i början av mars, och då är utrymmesreserveringarna för uppbåden kommande höst i praktiken redan gjorda.

Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Den föreslagna åldersgränsen på 18 år för ansökan om militärtjänst motsvarar Finlands internationella åtaganden. Finland har ratificerat det fakultativa protokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter om indragning av barn i väpnade konflikter (FördrS 30–31/2002), i vilket det i artikel 1 föreskrivs att konventionsstaterna ska vidta alla möjliga åtgärder för att säkerställa att medlemmar av deras väpnade styrkor som inte uppnått 18 års ålder inte deltar direkt i fientligheter. Enligt artikel 2 ska konventionsstaterna säkerställa att personer som inte har uppnått 18 års ålder inte blir föremål för obligatorisk rekrytering till deras väpnade styrkor.

Propositionen motsvarar också andra internationella åtaganden som gäller Finland och som främjar kvinnors ställning och jämställdheten mellan könen. Propositionen motsvarar principerna i konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67 och 68/1986). I regeringens senaste, åttonde periodiska rapport om genomförandet av konventionen (CEDAW/C/FIN/8) hänvisas det till fullgörandet av frivillig militärtjänst för kvinnor och utvecklingen av tjänstgöringen inom Försvarsmakten. Den periodiska rapporten väntar på behandling i Förenta nationernas kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor

(CEDAW). Genom propositionen beaktas också den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976), som Finland har förbundit sig till. Konventionen innehåller bland annat ett allmänt förbud mot diskriminering (artikel 2) samt frågor som gäller de mänskliga rättigheterna i fråga om militärtjänst.

Dessutom beaktar propositionen Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18 och 19/1990, sådan den lyder senare ändrad i FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010), nedan Europakonventionen). Artikel 14 i konventionen förbjuder diskriminering bland annat på grund av kön. Finland är part också i protokoll nr 12 till Europakonventionen (FördrS 8 och 9/2005), där artikel 1 innehåller ett förbud mot all slags diskriminering.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Ett alternativ till de ändringar som nu genomförs är för det första att bevara nuläget. Om nuläget bevaras kvarstår dock de lagtekniska problemen i den gällande lagstiftningen, vilket betyder att det inte ändamålsenligt att bevara nuläget. Syftet med reformen är att se till att lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor är uppdaterad tekniskt sett och förenlig med grundlagens krav på bestämmelser i lag. Att inte genomföra reformen och bevara nuläget utan övriga åtgärder är därför inte ett genomförbart alternativ.

Ett alternativt sätt att genomföra de nödvändiga ändringarna istället för att upphäva den gällande lagen och stifta en ny lag är att göra ändringarna i den gällande lagen. Den gällande lagen stiftades dock före grundlagsreformen och är till viss del lagtekniskt föråldrad. Ett flertal ändringar måste göras i lagen och under beredningen av propositionen har det också ansetts nödvändigt att för tydlighetens skull ändra ordningen på vissa bestämmelser. I lagen måste dessutom tas in flera bestämmelser från författningar på lägre nivå än lag. Att ändra på den gällande lagen skulle sannolikt leda till ett onödigt oredigt resultat med tanke på den som ska tillämpa lagen, vilket kan komma att framhåvas ytterligare vid eventuella framtida reformer. En modernisering av lagstiftningen i sin helhet kan också förväntas underlätta framtida utveckling av lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Under beredningen granskades flera olika alternativ för tidsgränsen för rätten att avbryta. Tjänstgöringen inleds alltid på en måndag, och under fyra tjänstgöringsveckor (de första 28 dagarna) har både Försvarsmakten och den som inlett tjänstgöringen redan börjat få en uppfattning om lämpligheten för militärtjänst. Efter detta är det möjligt att när man återvänder från veckoslutspermission eller en eventuell personlig permission en måndag ännu lämna in en ansökan om avbrytande på någondera partens initiativ, eftersom den föreslagna tidsfristen på 30 dagar löper ut på tisdagen.

Under beredningen granskades också ett alternativ där tidsfristen var 26 dagar, vilket innebär att avbrytandet måste anmälas på fredagen innan ovannämnda veckoslutspermission. Detta alternativ ansågs dock inte vara det mest ändamålsenliga, eftersom det i onödan förkortar den tid då lämpligheten för militärtjänst observeras, utan att ge några andra positiva effekter.

En tidsfrist på 40 dagar granskades också, men den skulle inte innebära en tillräckligt stor förändring jämfört med nuläget för att uppnå målen med ändringen. Tidsfristen bör stå i proportion till längden på rekrytskedet så att uttagningarna till fortsatt utbildning görs först när rätten att

avbryta tjänstgöringen har upphört. Även alternativet 35 dagar granskades, men det är olämpligt eftersom dag 35 är en söndag och sammanfaller med veckoslutspermissionen.

Under beredningen togs det också upp två olika alternativ i fråga om sättet att söka ändring. Alternativen var centralnämnden för uppbådsärenden och förvaltningsdomstolen. Centralnämnden för uppbådsärenden ansågs slutligen vara det bästa alternativet, eftersom behandlingen är avgiftsfri och relativt snabb i jämförelse med förvaltningsdomstolen. De värnpliktigas ändringsökande görs också hos centralnämnden för uppbådsärenden. Möjligheten att söka ändring hos centralnämnden för uppbådsärenden gör förfarandet vid ändringsökande snabbare och mer enhetligt och jämlikt mellan värnpliktiga och kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst.

6 Remissvar

Inledning

Sammanlagt 59 remissinstanser ombads via tjänsten utlatande.fi att yttra sig om arbetsgruppens betänkande under tiden 24.3–24.4.2021. Även andra aktörer än de uttryckligen utsedda remissinstanserna har haft möjlighet att yttra sig. Yttranden lämnades av Akava ry, Vapenvägarförbundet rf, riksdagens justitieombudsman, Finlands näringsliv rf, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (Into), högsta förvaltningsdomstolen, Maanpuolustusnaisten Liitto ry, Planeringskommissionen för försvarsinformation, Kvinnornas Beredskapsförbund rf, justitiekanslersämbetet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, huvudstaben, Befälsförbundet rf, Reservläisliitto - Reservistförbundet ry, Civiltjänstcentralen, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Suomen Rauhanliitto-Finlands Fredsförbund ry, Finlands Fredsbevararförbund rf, Suomen Reserviupseeriliitto - Finlands Reservofficersförbund ry, jämställdhetsombudsmannen, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, Åklagarmyndigheten, Bevärförbundet rf samt en enskild person.

Antagning till frivillig militärtjänst för kvinnor

Åklagarmyndigheten anmärkte på att man inte torde kunna använda uttrycket värnpliktig för dem som söker sig till frivillig militärtjänst för kvinnor, såsom i 1 § 1 mom. 2 punkten i förslaget.

Huvudstaben uppmärksammade samma uttryck och föreslog att 1 § 2 mom. ändras så att uttrycket värnpliktig ersätts med ordet sökande, eftersom kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst, med vissa undantag som föreskrivs i lagen, likställs med värnpliktiga först efter att betänketiden i början av tjänstgöringen har gått ut. Vid den fortsatta beredningen av propositionen ändrades den föreslagna paragrafen i enlighet med förslagen i remissvaren.

Ansökan om militärtjänst

Enligt riksdagens justitieombudsman är den andra meningen i det föreslagna 2 § 1 mom., ”ansökan kan lämnas in tidigast det år då kvinnan fyller 18 år.”, inte språkligt lyckad. Justitieombudsmannen och justitieministeriet konstaterade i sina yttranden att begreppen ”sökande” eller ”person” passar bättre i bestämmelsen än begreppet ”kvinna” som finns i förslaget. Vid den fortsatta beredningen ändrades den föreslagna ordalydelsen i enlighet med remissvaren.

Enligt justitieministeriet verkar hänvisningen ”senast den 15 januari” i 2 § 1 mom. gälla hemorten och inte tidpunkten för inlämnande av ansökan. Dessutom kan bemyndigandena att ut-

färda förordning (till exempel 2 § 2 mom. och 3 § 3 mom.) formuleras på sedvanligt sätt: ”Närmare bestämmelser om ... får utfärdas genom förordning av statsrådet.” Den föreslagna paragrafen ändrades vid den fortsatta beredningen enligt förslaget i yttrandet.

Uttagning

Enligt riksdagens justitieombudsman blir det utifrån den föreslagna 3 § i viss mån oklart om man med förutsättningarna för att antas till militärtjänst uttryckligen avser de förutsättningar som framgår i 1 § och hänvisningarna till värnpliktslagen i den. Det är enligt justitieombudsmannen motiverat att åtminstone i bestämmelsens detaljmotivering för tydlighetens skull hänvisa till 1 §. Den föreslagna 3 § preciserades vid den fortsatta beredningen så att regionalbyrån till uttagningen kallar de sökande som på basis av ansökan uppfyller förutsättningarna enligt 1 § 1 och 2 mom.

Likasa bör det enligt riksdagens justitieombudsman åtminstone av motiveringen till bestämmelsen framgå att det inte går att begära omprövning eller anföra besvär om man inte blivit kallad till uttagning, om detta är vad som avses. Huvudstaben ansåg däremot i sitt yttrande att den som ansökt om frivillig militärtjänst ska ha möjlighet att söka ändring i en situation där regionalbyrån inte har kallat sökanden till uttagning på den grunden att regionalbyrån har ansett att sökanden inte uppfyller förutsättningarna för inledande av militärtjänst. Enligt huvudstabens uppfattning är det fråga om ett beslut som det bör vara möjligt att söka ändring i. Vid den fortsatta beredningen av propositionen preciserades motiveringen så att den som ansökt om frivillig militärtjänst har möjlighet att söka ändring.

Återkallande av förordnande att inleda militärtjänst

I den regeringsproposition med förslag till lag om frivillig militärtjänst för kvinnor som bifogades arbetsgruppens betänkande fanns bestämmelserna om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst i 4 §. Under den fortsatta beredningen ändrades paragrafens numrering till 5 §.

Förkortandet av tidsfristen från 45 till 30 dagar enligt den föreslagna 5 § understöddes i flera yttranden. Enligt Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry utgör 30 dagar enligt uppsökande ungdomsarbeters erfarenheter tillräckligt med tid att i praktiken avgöra om tjänstgöringen är lämplig för rekryten. Enligt huvudstaben är ändringen nödvändig med tanke på ett välfungerande utbildningssystem och bildandet av trupper. Beväringförbundet konstaterade att det i princip understöder att tidsfristen slopas helt, bland annat för att öka jämställdheten.

Enligt yttrandena från Finlands Fredsförbund och Vapenvägrarförbundet rf försämrar förslaget ställningen för dem som inlett frivillig militärtjänst och kan även efter uttagningarna till utbildningsgren inverka på anpassningen och lämpligheten. Civiltjänstcentralen konstaterade att den förkortade tiden för att avbryta tjänstgöringen i teorin kan tänkas öka antalet kvinnor som blir skyldiga att fullgöra civiltjänst, eftersom den så kallade betänketiden blir betydligt kortare.

Enligt justitieministeriet ger det föreslagna 5 § 2 mom. kommandören en för vid provningsrätt i fråga om att fatta beslut om återkallande av ett förordnande att inleda tjänstgöring. Vid den fortsatta beredningen bör man sträva efter att precisera bestämmelsen, till exempel genom att anknyta de nämnda omständigheterna till att dessa bedöms inverka på en persons förmåga att fullgöra militärtjänst e.d. Vid den fortsatta beredningen ändrades paragrafen så att en hänvisning till den tjänsteduglighet som avses i 9 § i värnpliktslagen fogades till paragrafen.

Huvudstaben föreslog att det till bestämmelsen fogades en notering som motsvarar 30 § 3 mom. i värnpliktslagen, enligt vilket ett förordnande om inledande av tjänstgöring kan återkallas. För

närvarande är det inte möjligt att i fråga om en kvinna som fått förordnande att inleda tjänstgöring återkalla förordnandet på den grunden att det efter att förordnandet meddelats har framkommit omständigheter som visar att den kvinna som ska inleda frivillig tjänstgöring är en fara för säkerheten i samband med tjänstgöringen, utan det är möjligt att reagera på situationen först efter att kvinnan redan inlett sin tjänstgöring. Vid den fortsatta beredningen av propositionen fogades till den föreslagna 5 § ett nytt moment som motsvarar 30 § 3 mom. i värnpliktslagen.

Enligt Bevärförbundet bör 5 § 3 mom. i lagförslaget strykas i sin helhet, också med tanke på jämlikheten, och i stället för det som föreslås i propositionen bör momentet anpassas så att den motsvarar processen i en motsvarande situation i fråga om män som fullgör sin tjänstgöring. Detta skulle dock innebära att tidsfristen på 30 dagar slopas, vilket inte ansågs ändamålsenligt vid den fortsatta beredningen med beaktande av att en person som fullgör frivillig militärtjänst i vilket fall som helst enligt propositionen ska ha rätt att inom 30 dagar från dagen för inträde i tjänstgöringen anmäla att den inte fortsätter tjänstgöringen.

Anordnande av militärtjänsten och förhållande till beväringstjänsten samt persedelpenning

Enligt riksdagens justitieombudsman framgår det varken i detta fall eller mer allmänt av betänkandet varför de föreslagna bestämmelserna innehåller bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning i stället för försvarsministeriet, med undantag för 7 § som innehåller ett bemyndigande för försvarsministeriet att utfärda förordning om persedelpenningen, vilken det också finns ett utkast till förordning om i betänkandet. Motiveringen har till denna del kompletterats under den fortsatta beredningen.

Enligt justiekanslersämbetets yttrande konstateras det i avsnittet om förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning att den föreslagna 7 § har samband med 6 § i grundlagen. På basis av det som redogörs i avsnittet är syftet med lagförslaget i fråga om persedelpenningen att främja faktisk jämlikhet och trygga faktisk jämställdhet (Lainkirjoittajan opas, avsnitt 4.2.1) och därför är det enligt justiekanslersämbetet motiverat att redogöra för grundlagsutskottets praxis i frågan. Yttrandet har beaktats vid den fortsatta beredningen och motiveringen har kompletterats till denna del.

Bestämmelser som gäller graviditet

Justitieministeriet konstaterade i sitt yttrande att tillbörliga motiveringar till bestämmelsen bör fogas till propositionen vid den fortsatta beredningen. I bestämmelsen används dessutom begreppet ”kan inte väljas”, medan begreppet förordnande att inleda används i andra bestämmelser i lagen. De begrepp som används bör vara konsekventa och logiska. Dessutom används i bestämmelserna både begreppet ”förordnande att inleda...” och ”förordnande till militärtjänst”. Vid den fortsatta beredningen har propositionen till denna del preciserats i enlighet med det som föreslogs i yttrandet och motiveringen har utökats.

Vidare förblev det utifrån 8 § 3 mom. när det gäller den tid som tjänstgöringen avbryts enligt justitieministeriet oklart om avbrottets längd baserar sig på anmälan från den gravida, kommentörens bedömning eller någon annan omständighet. Enligt motiveringen är det i praktiken inte heller möjligt att befrias från tjänstgöring tills vidare, utan tjänstgöringen avbryts alltid för en viss tid, så att tidpunkten då kvinnan ska fortsätta tjänstgöringen fastställs i samband med avbrottet. Vid den fortsatta beredningen har bestämmelsen och motiveringen till den preciserats till dessa delar.

Ändringssökande

I den regeringsproposition med förslag till lag om frivillig militärtjänst för kvinnor som bifogades arbetsgruppens betänkande fanns bestämmelserna om ändringssökande i 10 §. Under den fortsatta beredningen ändrades paragrafens numrering till 11 §. Den paragraf om ändringssökande som var på remiss var utformad som att på beslut om antagning till militärtjänst enligt 1 § och på återtaganden av förordnande att inleda tjänstgöring enligt 4 § tillämpas vad som föreskrivs om rättelse i 109 § i värnpliktslagen och om besvär i rättelseärenden i 110 § i den lagen.

Riksdagens justitieombudsman ansåg att behovet av att införa tydligare och mer heltäckande bestämmelser om ändringssökande är uppenbart med beaktande av de problem vid ändringssökande som beskrivs i arbetsgruppens betänkande. Enligt justitieombudsmannen kan man i någon mån överväga om hänvisningen till speciallagen i stället för den allmänna förvaltningslagen kan anses vara en tillräckligt informativ bestämmelse om ändringssökande eller om det borde föreskrivas mera detaljerat om ändringssökandet.

Högsta förvaltningsdomstolen hänvisade i sitt utlåtande till sitt årsboksavgörande HFD 2021:43, där den har tagit ställning till sökande av ändring i beslut som fattats med stöd av 2 § i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. I avgörandet konstateras det att på sökande av ändring i beslut som avses i 2 § i den lagen ska tillämpas de allmänna bestämmelserna om rättegång i förvaltningsärenden, eftersom det i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor inte föreskrivs något annat om sådana beslut. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade med hänvisning till årsboksavgörandet att om avsikten är att avvika från bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, ska särskilda bestämmelser om ändringssökande utfärdas i lagen. Eftersom det är fråga om ett undantag från förvaltningsdomstolarnas behörighet enligt grundlagen, ska det finnas en grundad anledning till undantaget.

I ärenden som gäller militärtjänst för kvinnor fattas också andra beslut än de som nämns i 1 och 5 § i lagförslaget. Utifrån förslaget förblir det enligt högsta förvaltningsdomstolen fortfarande oklart hur det är tänkt att ändring ska sökas i dessa andra beslut. Om avsikten är att ändring i alla ärenden som gäller frivillig militärtjänst för kvinnor ska sökas i den ordning som föreskrivs i värnpliktslagen, ska hänvisningen till värnpliktslagen vara allmän för att undvika paragrafspecifika tolkningsproblem.

I den föreslagna 11 § hänvisas endast till 109 och 110 § i värnpliktslagen. I 12 kap. i värnpliktslagen finns dock också andra bestämmelser om ändringssökande som det enligt högsta förvaltningsdomstolen också torde vara meningen att hänvisa till.

Enligt justitieministeriet är det logiskt att bestämmelserna om ändringssökande i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor följer ett motsvarande system för ändringssökande som i värnpliktslagen. Det vore dock ändamålsenligt och tydligt att skriva ut bestämmelsen i den föreslagna 11 § om ändringssökande och inte hänvisa till 109 och 110 § i värnpliktslagen med tanke på eventuella tolkningsoklarheter. Utifrån en sådan här hänvisningsbestämmelse blir det enligt justitieministeriet oklart i vilka ärenden ändring i första hand söks genom ett omprövningsförfarande, eftersom 109 § i värnpliktslagen undantagsvis har formulerats så att de beslut som begäran om omprövning är tillämplig på räknas upp. Utifrån den föreslagna formuleringen förblir det också oklart huruvida bestämmelserna om verkställighet är tillämpliga.

Enligt justitieministeriet bör bestämmelsen formuleras så att det när omprövningsbegäran gäller alla beslut som avses i den lagen eller vissa myndigheters beslut hänvisas det till beslut av x och y som avses i denna lag. Enligt justitieministeriet bör man vid den fortsatta beredningen sträva efter att iaktta sedvanliga formuleringar till den del de lämpar sig för regleringssammanhanget. Justitiekanslersämbetet påpekade i sitt utlåtande att en motsvarande bestämmelse finns i 4 § 4 mom. i den gällande lagen, där det också hänvisas till nämnda bestämmelser i värnpliktslagen. Enligt justitiekanslersämbetet är det i samband med ändringarna av värnpliktslagen och lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor befogat att se över skrivsättet i den bestämmelse som det hänvisas till.

Enligt justitiekanslersämbetet ingår ett besvärsförbud i 112 § 1 mom. i värnpliktslagen enligt vilket ändring i ett beslut av centralnämnden för uppbådsärenden inte får sökas genom besvär. I 12 kap. i värnpliktslagen finns också andra bestämmelser om ändringssökande. Vid den fortsatta beredningen bör man enligt justitiekanslersämbetet bedöma om avsikten är att också andra bestämmelser i 12 kap. i värnpliktslagen, såsom bestämmelsen om besvärsförbud eller bestämmelsen om hur omprövningsbegäran och besvär påverkar verkställigheten av beslut i värnpliktslagen, ska beaktas när lagen stiftas.

I specialmotiveringen till 10 § i lagförslaget och avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning konstateras det bland annat att avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om ändringssökande visat sig vara problematisk, eftersom förvaltningsdomstolarna inte nödvändigtvis har behandlat besvär som specifikt gäller antagning till tjänstgöring, utan överfört dem för behandling hos centralnämnden för uppbådsärenden. Enligt justitiekanslersämbetet vore det bra att vid den fortsatta beredningen i form av exempel lyfta fram nämnda beslut av förvaltningsdomstolarna. Motiveringen har under den fortsatta beredningen kompletterats till denna del i enlighet med yttrandet.

Justitiekanslersämbetet konstaterade vidare att i 110 § i värnpliktslagen, som det hänvisas till i 11 § i lagförslaget, söks ändring genom besvär hos centralnämnden för uppbådsärenden. Grundlagsutskottet har uttalat sig om detta rättskipningsorgans rättsliga ställning i GrUU 9/2007 rd — RP 37/2007 rd, s. 9 och åtminstone i GrUU 37/1997 rd, som det hänvisas till där. Enligt justitiekanslersämbetet är det befogat att lyfta fram denna utlåtandepraxis i avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning, när det redogörs för grundlagens 21 § 1 mom. om rättsskydd.

Justitiekanslersämbetet anser att likabehandlingsaspekterna talar för att bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor och dess bestämmelser om rättsskydd är så enhetliga som möjligt med de övriga bestämmelserna om värnpliktiga. Med tanke på tryggandet av en god förvaltning som ingår i den helhet som 21 § i grundlagen omfattar är det nödvändigt att bedöma propositionerna också ur perspektivet för värnpliktiga som sköter ärenden hos förvaltningen och inte enbart med tanke på förvaltningens interna smidighet. Nu har detta gjorts endast för behandlingstiden för begäran om omprövning, men till exempel i fråga om begäran om omprövning av ett repetitionsförordnande finns det ingen sådan granskning. Exempelvis ska enligt 109 § i värnpliktslagen omprövning begäras hos den regionalbyrå som bestäms enligt den värnpliktiges hemort. Enligt den ändring som ska göras i paragrafen ska en begäran om omprövning som gäller beslut om befrielse från en repetitionsövning dock göras hos den regionalbyrå som har behandlat den värnpliktiges ansökan om befrielse. I motiveringen till bestämmelsen konstateras

det att ändringen förtydligar förfarandet för reservister och att beslutsfattandet samtidigt för-
snabbas. Enligt justitiekanslersämbetet kunde man i fortsättningen ännu granska om det med
tanke på reservisternas skötsel av ärenden är svårare att sköta ärenden hos någon annan region-
albyrå än regionalbyrå på hemorten.

Bestämmelsen om ändringssökande och motiveringen till den har under den fortsatta bered-
ningen kompletterats med beaktande av de omständigheter som lyfts fram i utlåtandena. I sam-
band med den fortsatta beredningen beslöt man förenkla bestämmelsen om ändringssökande så
att ändring i beslut som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor söks med iakttagande
av vad som föreskrivs i värnpliktslagen. Det konstaterades att lösningen bäst förenhetligar pro-
cessen för ändringssökande enligt värnpliktslagen och lagen om frivillig militärtjänst för kvin-
nor.

Ändring av tidpunkten och platsen för när militärtjänsten inleds

Huvudstaben föreslog att det till lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor fogas ett omnäm-
nande av möjligheten att ändra tidpunkten för inledande av tjänstgöring. I den gällande lagen
nämns saken inte alls, men trots det görs och behandlas ansökningar om ändring av tidpunkten
för inledande av tjänstgöring. Ett särskilt problem har enligt huvudstaben orsakats av situationer
där ändring har sökts i ett negativt beslut. Enligt nuvarande praxis styrs ändringssökandet till
förvaltningsdomstolen, vilket inte kan anses vara ett ändamålsenligt sätt för ändringssökande.
Bestämmelserna om tidpunkten för inledande av tjänstgöring skulle kunna genomföras lättast
och på ett jämnt sätt genom en hänvisning till 31 § i värnpliktslagen.

Under den fortsatta beredningen beslöt man att till lagförslaget foga en ny 4 §, i vilken innehållet
i 31 § i värnpliktslagen tas in. I paragrafen föreskrivs om förordnande till militärtjänst och om
ändring av tidpunkten och platsen för militärtjänsten.

Övriga synpunkter

I den regeringsproposition som bifogades betänkandet och som var ute på remiss konstaterades
det att eftersom lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor inte tidigare har behandlats
av riksdagens grundlagsutskott, anses det vara önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande
i ärendet. Social- och hälsovårdsministeriet och jämställdhetsombudsmannen understödde för-
slaget. Justitiekanslersämbetet konstaterade att om grundlagsutskottets utlåtande önskas om
propositionen, bör i propositionen i enlighet med anvisningarna för utarbetande av regerings-
propositioner klart lyftas fram och specificeras de bestämmelser i förslaget som i ljuset av
grundlagen eller rättspraxis verkar vara tolkningsbara eller principiellt betydelsefulla.

Under den fortsatta beredningen av propositionen beslutades det att propositionen inte behöver
lämnas till grundlagsutskottet för utlåtande. Propositionen innehåller endast tekniska ändringar
i bestämmelserna om frivillig militärtjänst för kvinnor, och propositionen har alltså ingen bety-
dande praktisk inverkan på de praktiska arrangemangen kring militärtjänst för kvinnor.

Finlands Fredsförbund ansåg att det vore väsentligt att noggrannare skriva ut och öppna upp hur
propositionerna beaktar och förhåller sig till grundlagen, tillgodoseendet av de grundläggande

fri- och rättigheterna och på vilket sätt propositionerna förhåller sig till de människorättsförpliktelser som är bindande för Finland.

Utrikesministeriet föreslog att propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna uttryckligen i denna regeringsproposition ska bedömas i realtid och mer helhetsbetonat med beaktande av utvecklingen av tolkningen av internationella och regionala människorättskonventioner och bland annat den dynamiska karaktären och dess utveckling när det gäller tolkningspraxisen för Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna samt propositionens konsekvenser för en stor befolkningsgrupp i Finland. Detta är viktigt också med tanke på skyldigheten att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna enligt 22 § i grundlagen.

Utrikesministeriet fäste uppmärksamhet vid att det i utkastet till lag om frivillig militärtjänst för kvinnor inte alls behandlas Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter. Med tanke på främjandet av kvinnors ställning och jämställdheten mellan könen är det befogat att hänvisa till bland annat konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67 och 68/1986), den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976) samt konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18 och 19/1990, sådan den lyder senare ändrad i FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna).

Med tanke på Finlands skyldigheter i fråga om de mänskliga rättigheterna ansåg utrikesministeriet att den föreslagna ändringen av den noggrant avgränsade nedre gränsen för att söka till frivillig militärtjänst för kvinnor är mycket viktig. Detta är förenligt med det fakultativa protokollet till FN:s konvention om barnets rättigheter om indragning av barn i väpnade konflikter (FördrS 30–31/2002), i vilket det i artikel 1 föreskrivs att konventionsstaterna ska vidta alla möjliga åtgärder för att säkerställa att medlemmar av deras väpnade styrkor som inte uppnått 18 års ålder inte deltar direkt i fientligheter. Enligt artikel 2 i det fakultativa protokollet ska konventionsstaterna säkerställa att personer som inte har uppnått 18 års ålder inte blir föremål för obligatorisk rekrytering till deras väpnade styrkor. Vid den fortsatta beredningen kompletterades motiveringen till propositionen i enlighet med vad som anfördes i utlåtandet.

7 Specialmotivering

7.1. Lag om frivillig militärtjänst för kvinnor

1 §. Antagning till frivillig militärtjänst för kvinnor Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om antagning till frivillig militärtjänst för kvinnor. Paragrafen motsvarar i huvudsak till sitt innehåll 1 § i den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. I 1 mom. föreskrivs om de materiella förutsättningarna för antagning till militärtjänst. Enligt 1 punkten ska en kvinna som väljs till militärtjänst vara finsk medborgare när hon inleder tjänsten. Detta motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen. Om en kvinna som ansöker om militärtjänst har ett eventuellt annat medborgarskap än det finska ska detta inte inverka på valet.

Den föreslagna 1 mom. 2 punkten motsvarar i sak 1 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen, men det föreslås att bestämmelsens ordalydelse förenhetligas med värnpliktslagen. Enligt den

gällande bestämmelsen kan till tjänstgöring väljas en kvinna som i fråga om sin hälsa och sina övriga personliga egenskaper är lämplig för militärtjänst. En kvinna som ansöker om militärtjänst genomgår under tjänstgöringen samma utbildning och förordnas till samma krigstida uppgifter som män som fullgör sin tjänstgöring enligt värnpliktslagen. I praktiken bedöms kvinnors och mäns lämplighet för tjänstgöring därför enligt samma kriterier för tjänsteduglighet och det är inte ändamålsenligt att bestämmelserna i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor och i värnpliktslagen är skrivna på olika sätt. Därför föreslås det med tanke på tydlighet och enhetlighet i lagstiftningen att bestämmelsen i 3 punkten skrivs så att den i fortsättningen hänvisar direkt till 9 § i värnpliktslagen där det föreskrivs om tjänsteduglighet och beslut om tjänsteduglighet.

Utöver de villkor som anges i momentet kan också graviditet hos en kvinna som ansöker om tjänstgöring vara ett hinder för antagning till tjänstgöringen. Det föreslås att det föreskrivs separat i 8 § om hur graviditet inverkar på antagningen till och fullgörandet av tjänstgöring. Samtidigt föreslås att begreppet inträde i tjänst i 1 § 1 mom. i den gällande lagen ändras till inledande av tjänst i den nya paragrafen. Genom ändringen motsvarar bestämmelsen den terminologi som används i värnpliktslagen.

Enligt 2 mom. ska en sökande som antas till militärtjänst vid inledandet av tjänsten har fyllt 18 år, vilket motsvarar 1 § 1 mom. 2 punkten i den gällande lagen. Däremot föreslås det att den övre åldersgränsen för inledande av tjänstgöring sänks så att militärtjänsten i fortsättningen ska inledas senast under det år när sökanden fyller 29 år. Enligt 1 § i den gällande lagen ska tjänsten inledas innan kvinnan fyller 30 år.

Enligt 37 § 2 mom. i värnpliktslagen upphör skyldigheten att fullgöra beväringstjänst vid utgången av det år under vilket den värnpliktige fyller 30 år. De gällande bestämmelserna gör det således möjligt att inleda tjänsten så sent att kvinnan inte nödvändigtvis hinner slutföra sin utbildning innan hon med stöd av ovannämnda bestämmelse i värnpliktslagen måste hemförlovas. Enligt den föreslagna bestämmelsen inleds militärtjänsten alltid så att alla tjänstgöringstider upp till 347 dagar ännu är möjliga vid tidpunkten för inledandet av tjänsten.

I den föreslagna paragrafen tas inte längre in bestämmelsen i den gällande lagen, enligt vilken försvarsministeriet årligen beslutar om antalet kvinnor som antas till militärtjänst. I praktiken har försvarsministeriet inte heller hittills ingripit i uttagningen av kvinnor som söker till militärtjänsten, utan regionalbyråerna avgör ärendet självständigt. Bestämmelsen har alltså de facto blivit en död bokstav, och man ser inte heller något behov av den i framtiden. Internt inom Försvarsmakten kan huvudstaben fortfarande vid behov ge regionalbyråerna anvisningar i uttagningsförfarandet.

I den föreslagna paragrafen ingår inte heller bemyndigandet att utfärda förordning i den gällande lagen, enligt vilket närmare bestämmelser om de förutsättningar under vilka en kvinna till sin hälsa och sina andra personliga egenskaper är lämplig för militärtjänst kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Till denna del tillämpas på uttagningen av kvinnor till frivillig militärtjänst framöver med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 1 mom. 3 punkten bestämmelserna om tjänsteduglighet i värnpliktslagen, och därför behövs inte längre ett separat bemyndigande att utfärda förordning.

2 §. Ansökan om militärtjänst. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om ansökan om frivillig militärtjänst för kvinnor. Paragrafen motsvarar delvis sitt innehåll 2 § i den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Enligt 1 mom. ska ansökan om militärtjänst lämnas in till den regionalbyrå inom vars område sökanden är bosatt senast den 15 januari. För närvarande föreskrivs det om tidsfristen i 1 § 2 mom. i statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för

kvinnor, enligt vilket ansökan ska lämnas in till den regionalbyrå inom vars område sökanden är bosatt senast den 1 mars. Det föreslås således att tidpunkten för inlämnande av ansökan tidigare läggas med ungefär sex veckor. Ändringen gör det möjligt att ordna uttagning för kvinnor samtidigt som uppbåden enligt värnpliktslagen. Genom att tidigare lägga tidpunkten för inlämnandet av ansökan kan också hälsoundersökningarna i samband med urvalet utföras enligt samma rytm som för männen.

Enligt den andra meningen i momentet kan ansökan lämnas in tidigast det år då kvinnan fyller 18 år. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om nedre åldersgräns, vilket innebär att bestämmelsen är ny. Enligt 13 § 1 mom. 1 punkten i värnpliktslagen är en uppbådspliktig en finsk medborgare som under uppbådsåret fyller 18 år. I praktiken har samma åldersgräns iakttagits också i fråga om kvinnors ansökan om frivillig militärtjänst, även om det för närvarande saknas en bestämmelse om detta på lagnivå. I och med ändringen kan en kvinna som ansöker om frivillig militärtjänst således ansöka om tjänstgöring och delta i uttagning tidigast samma år som männen deltar i uppbåd. Paragrafens 2 mom. motsvarar i huvudsak 2 § 2 mom. i den gällande lagen. Enligt momentet kan närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet, innehållet i en ansökan och förordnandet till tjänstgöring utfärdas genom förordning av statsrådet. Det gällande bemyndigandet att utfärda förordning kompletteras således med möjligheten att genom förordning av statsrådet också föreskriva om innehållet i ansökan.

3 §. Uttagning. Den föreslagna paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om uttagning till frivillig militärtjänst för kvinnor. För närvarande finns det inga bestämmelser på lagnivå om uttagningen, utan det föreskrivs om detta endast i statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Enligt 1 mom. ordnas för sökande uttagning inom varje regionalbyrås verksamhetsområde. Det föreslås att regionalbyrån kallar till uttagning de sökande som på basis av ansökan uppfyller förutsättningarna för att inleda militärtjänst. De som ansöker om tjänstgöring vid specialtrupper ska dessutom delta i uttagning som ordnas av specialtrupperna. Momentet motsvarar i huvudsak 2 § 1 mom. i statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor. Den föreslagna bestämmelsen skiljer sig från den gällande bestämmelsen i förordningen endast genom att uttagningen inte längre beskrivs med orden särskild uttagning. Ändringen är språklig och har inga andra konsekvenser.

Den som ansökt om frivillig militärtjänst ska ha möjlighet att söka ändring i en situation där regionalbyrån inte har kallat sökanden till uttagning på den grunden att regionalbyrån har ansett att sökanden inte uppfyller förutsättningarna för inledande av militärtjänst. Det är fråga om ett beslut av regionalbyrån som det ska vara möjligt att söka ändring i på det sätt som föreskrivs i 11 §.

Enligt 2 mom. ska man vid uttagningen klargöra rättsverkningarna av förordnande till tjänstgöring för dem som söker till militärtjänst. Bestämmelsen motsvarar 6 § 1 mom. i den gällande lagen. I själva verket sker klargörandet av rättsverkningarna vid uttagningen, och därför föreslås det att bestämmelsen flyttas till paragrafen om uttagning.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om uttagningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är fråga om ett nytt bemyndigande att utfärda förordning.

4 §. Förordnande till militärtjänst. Paragrafen är ny och i den föreskrivs om förordnande till militärtjänst. Enligt 1 mom. avgör regionalbyrån ärenden som gäller antagning till militärtjänst och förordnar personerna till tjänstgöring. Bestämmelsen är densamma som i 2 § 1 mom. i den

gällande lagen, men den flyttas för tydlighetens skull till en egen paragraf där det föreskrivs om praxis vid förordnande till tjänstgöring. Närmare bestämmelser om Försvarmaktens regionalbyråer och deras uppgifter finns i 5 och 8 § i värnpliktslagen. På förfarandet tillämpas liksom i nuläget bestämmelserna i förvaltningslagen, till den del något annat inte föreskrivs i denna lag.

Enligt 2 mom. kan tidpunkten för inledande av militärtjänst på ansökan ändras, om det är synnerligen viktigt för sökanden på grund av yrkesutbildning, studier, skötseln av ekonomiska ärenden eller annat särskilt personligt skäl. Enligt 3 mom. kan tjänstgöringsplatsen på ansökan ändras, om det är synnerligen viktigt för sökanden på grund av ett särskilt personligt skäl. Ett sådant särskilt personligt skäl kan till exempel vara att den sökande som förordnats till tjänstgöring är ensamförsörjare eller näringsidkare.

I 4 mom. föreskrivs att det som bestäms i 2 mom. tillämpas på tjänstgöringen också i fråga om en person som tjänstgör. I 5 mom. föreskrivs det att ändring av tidpunkten för inträde i tjänst och av tjänstgöringsplatsen enligt 2 och 3 mom. ska sökas skriftligt hos regionalbyrån. Till ansökan ska det fogas en redogörelse för den grund för ändringen som avses i 2 och 3 mom. Dessutom föreskrivs det i 6 mom. att en ansökan enligt 2 och 3 mom. inte är en giltig orsak att utebli från tjänstgöringen. Enligt det föreslagna 7 mom. får närmare bestämmelser om förordnande till tjänstgöring utfärdas genom förordning av statsrådet.

De föreslagna 2–7 mom. motsvarar till största delen 31 § i den gällande värnpliktslagen. I den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor saknas sådana bestämmelser som finns i värnpliktslagen och som gör det möjligt att på ansökan ändra tidpunkten för frivillig militärtjänst och tjänstgöringsplatsen, men trots detta görs ansökningar om ändring av tidpunkten för inledande av tjänstgöringen och dessa ansökningar behandlas. Därför behöver motsvarande bestämmelser fogas till den nya lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor.

Ett särskilt problem har orsakats av situationer där ändring har sökts i ett negativt beslut. Enligt nuvarande praxis styrs ändringssökandet till förvaltningsdomstolen, vilket inte kan anses vara ett ändamålsenligt sätt för ändringssökande. Bestämmelserna förenhetligar således ställningen för de värnpliktiga och dem som fullgör frivillig militärtjänst, eftersom det blir möjligt att söka ändring hos centralnämnden för uppståndsärenden.

I praktiken har sökanden trots att tidpunkten när tjänstgöringen inleds eller tjänstgöringsplatsen har flyttats alltid ett gällande förordnande till tjänstgöring. Att ansöka om ändring av tidpunkten för inledande av tjänstgöring eller om ändring av tjänstgöringsplatsen är alltså en annan sak än att den som förordnats till militärtjänst ansöker om återkallande av förordnandet att inleda tjänstgöring så att militärtjänsten avslutas helt och hållet. Genom de föreslagna bestämmelserna fastställs alltså den möjlighet som redan finns i praktiken att skjuta upp tidpunkten för inledande av tjänstgöring eller att ändra tjänstgöringsplatsen, så att en sökande som ska fullgöra frivillig militärtjänst inte behöver avbryta militärtjänsten helt och hållet om sökandens livssituation inte är lämplig för att fullgöra tjänstgöringen. I och med den nya ansökningsprocessen behöver man inte heller på nytt delta i eventuella uttagningar för specialtrupper.

5 §. Återkallande av förordnande att inleda militärtjänst. Det föreslås att paragrafen i övrigt ska motsvara 4 § i den gällande lagen, men att den tidsfrist på 45 dygn som föreskrivs för att avbryta tjänstgöringen ska förkortas till 30 dygn. Enligt 1 mom. ska ett förordnande att inleda tjänstgöring genast återkallas, om den som fått förordnandet att inleda tjänstgöring anmäler att den inte

inleder militärtjänsten. Om den som fullgör militärtjänst, inom 30 dagar efter dagen för inträde i tjänstgöringen, anmäler att den inte fortsätter tjänstgöringen, ska personen genast hemförlovas.

Om ändring av tiderna för beväringstjänsten har det senast föreskrivits genom ändring av värnpliktslagen 310/2012. Enligt 37 § i värnpliktslagen är tiden för beväringstjänsten 165, 255 eller 347 dagar. Före ändringen var tiderna 180, 270 och 365 dagar. Bestämmelsen om tidsfristen på 45 dagar i 4 § i den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor är fastställd enligt tjänstgöringstiderna före ändringen. Det föreslås att tidsfristen på 45 dagar i 4 § i den gällande lagen ändras i proportion till de gällande tjänstgöringstiderna med beaktande av tidtabellerna för utbildningsprogrammen och uttagningarna till utbildning.

När frivillig militärtjänst för kvinnor blev möjlig 1995 var grundutbildningsskedet åtta och en halv vecka, så att tidsfristen för avbrytande på 45 dagar inföll under grundutbildningsskedet och löpte ut före uttagningarna till utbildning i slutskedet av grundutbildningsskedet. Innehållet i grundutbildningsskedet har varit gemensamt för alla och under den tiden har militärpersonens grundläggande färdigheter lärts ut. Den kortaste tjänstgöringstiden var då 240 dagar, medan den för närvarande är 165 dagar. I slutet av grundutbildningsskedet gjordes uttagningar till specialuppgifter inom manskapet och till ledarutbildning. Besluten om uttagning till ledare har beroende på den administrativa enheten i huvudsak fattats under den åttonde veckan av grundutbildningsskedet (tjänstgöringsdagarna 50–56) eller i slutet av den sjunde veckan (tjänstgöringsdagarna 47–48). Grundutbildningsskedet har senare förkortats till åtta veckor och i samband med programmet Utbildning 2020 har det från och med ingången av 2020 ersatts med ett sex veckor långt rekrytskede. Genom programmet Utbildning 2020 har strukturen för utbildningen av beväringar ändrats så att militärpersonens grundläggande färdigheter lärs ut under det sex veckor, dvs. 42 dygn, långa rekrytskedet. I slutet av rekrytskedet görs på basis av lämplighet uttagningar till utbildningsgren, enligt vilka det fastställs inom vilken utbildningsgren beväringen avlägger sin grundkurs under utbildningsgrensskedet. I regel görs uttagningarna under den sjätte tjänstgöringsveckan eller i slutet av den femte tjänstgöringsveckan (tjänstgöringsdagarna 32–37).

Förordnandena till utbildning görs däremot i slutet av utbildningsgrensskedet under den elfte tjänstgöringsveckan. Med förordnande till utbildning avses ett beslut av kommandören för truppförbandet som grundar sig på ett förslag från truppförbandet om uttagning av beväringar till ledarutbildning (inkl. kursen för underofficerare) samt till olika tjänstgöringsuppdrag inom manskapet. I samband med förordnandet till utbildning förordnas tjänstgöringstiderna (255 dagar och 347 dagar).

Syftet med ändringen är att minimera de negativa effekterna av avbrytanden inom den nuvarande periodindelningen av tjänstgöringstiden. Tidsfristen på 30 dygn motsvarar i fråga om de nuvarande utbildningsperioderna och tjänstgöringstiderna bättre den tidigare fastställda tidsfristen på 45 dygn. I den nuvarande utbildningsstrukturen för beväringar kan tidsfristen på 30 dygn jämföras med den tidsfrist på 45 dygn som fastställdes när lagen togs i bruk.

Kontingenterna inleder sin tjänstgöring på måndagar. Under de första fyra tjänstgöringsveckorna, dvs. 28 dagar, har båda parterna möjlighet att bilda sig en uppfattning om lämpligheten för militärtjänst. Efter fyra veckors tjänstgöring är det möjligt att när man återvänder från veckoslutspermission (eller en eventuell personlig permission på en måndag) ännu lämna in en anmälan om avbrytande, eftersom tidsfristen på 30 dygn löper ut på tisdagen. Uttagningarna till utbildningsgren inleds beroende på truppförband från och med tjänstgöringsdag 32.

Uttagningarna till utbildningsgren bör inte påverka en kvinnas beslut att avbryta tjänstgöringen. Det har inte heller varit möjligt innan utbildningsstrukturen ändrades. Från Försvarsmaktens

sida bör man ha kännedom om lämpligheten för militärtjänst innan uttagningarna till utbildningsgren inleds. Efter att uttagningarna till utbildningsgren offentliggjorts är det inte längre ändamålsenligt att någondera parten avbryter tjänstgöringen, eftersom duglighet för fortsatt utbildning redan har konstaterats för en viss utbildningsgren eller uppgift. Därför lämpar sig tidsfristen på 45 dygn dåligt för den nuvarande periodindelningen av tjänstgöringstiden.

Det är också mest ändamålsenligt att fatta beslut om avbrytande av tjänstgöringen innan en kvinna som fullgör militärtjänst avlägger krigsmannaed eller krigsmannaförsäkran. Krigsmannaed eller krigsmannaförsäkran avläggs i slutet av rekrytskedet.

Enligt 2 mom. ska en anmälan enligt 1 mom. göras skriftligen på grund av ärendets betydelse och för bevisbarheten. Om tjänstgöringen pågår ska anmälan sändas till kommandören för truppförbandet och i annat fall till regionalbyrån.

Enligt 3 mom. kan regionalbyrån återkalla ett förordnande om inledande av tjänstgöring innan tjänstgöringen inleds, om det efter att förordnandet meddelats har framkommit omständigheter som visar att en person är en fara för säkerheten i samband med tjänstgöringen. Bestämmelsen är ny och motsvarar 30 § 3 mom. i den gällande värnpliktslagen.

Enligt den andra meningen i 3 mom. kan kommandören för truppförbandet under den tid på 30 dagar som avses i 1 mom. återkalla ett förordnande om inledande av tjänstgöring om en person inte är tjänsteduglig på det sätt som avses i 9 § i värnpliktslagen. Enligt 9 § i värnpliktslagen avses med tjänsteduglighet att den värnpliktige förmår fullgöra tjänstgöring enligt värnpliktslagen och att han inte äventyrar sin egen eller andras säkerhet i samband med tjänstgöringen. När tjänstgöringen grundar sig på frivillighet ska Försvarsmakten ha möjlighet att återkalla ett förordnande till militärtjänst, om det framgår att det inte finns förutsättningar för att fullgöra militärtjänsten. Med detta avses sådana grunder som framkommer under tjänstgöringen och som enligt 1 § 1 mom. 2 punkten skulle ha utgjort hinder för antagning till militärtjänsten, om de vid den tidpunkten hade funnits eller varit kända.

Enligt 4 mom. ska den som fullgör militärtjänst i god tid före utgången av den tid som avses i 1 mom. upplysas om rätten att avbryta tjänstgöringen enligt bestämmelsen i fråga och informeras om vilken personens rättsliga ställning är vid fortsatt tjänstgöring. Momentet motsvarar 6 § 2 mom. i den gällande lagen. Det föreslås att bestämmelsen om ändringssökande i 4 § 4 mom. i den gällande lagen stryks, eftersom bestämmelser om ändringssökande finns i 11 § i den föreslagna nya lagen.

6 §. Anordnande av militärtjänsten och förhållande till beväringstjänsten. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § i den gällande lagen och innehåller bestämmelser om de praktiska arrangemangen för militärtjänsten. Enligt 1 mom. ordnas militärtjänsten i samband med beväringstjänsten enligt värnpliktslagen och fullgörs på samma sätt som beväringstjänsten samt jämföras med den i alla avseenden, om inte något annat följer av 5 eller 8 §. I 5 § föreskrivs det om återkallande av förordnande att inleda frivillig militärtjänst för kvinnor. I 8 § föreskrivs det om hur graviditet inverkar på antagningen till och fullgörandet av tjänstgöring.

Enligt förslaget ska det i paragrafen inte längre finnas en hänvisning till lagen om frivilligt försvar såsom i 3 § 2 mom. i den gällande lagen. Hänvisningen är rent informativ och kan i nuläget anses obehövlig.

Paragrafens 2 mom. motsvarar delvis 5 § 1 mom. i den gällande lagen. Enligt 2 mom. ska när någon har inlett sin militärtjänst eller enligt förordnandet att inleda militärtjänst varit skyldig att inleda militärtjänst på den personen, med de undantag som anges i 5 och 8 §, tillämpas alla de

bestämmelser som gäller den som med stöd av värnpliktslagen förordnats till beväringstjänst. Enligt 3 mom. jämföras en person efter utgången av den tid som avses i 5 § 1 mom. under tjänstgöringen och efter att den har fullgjort eller blivit befriad från tjänstgöringen till alla delar med en värnpliktig.

Enligt 4 mom. kan närmare bestämmelser om de praktiska arrangemangen för militärtjänsten utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning ska det vara möjligt att föreskriva om exempelvis inkvarteringsarrangemang och andra motsvarande omständigheter. Det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning motsvarar 3 § 3 mom. i den gällande lagen, enligt vilket försvarsministeriet kan meddela föreskrifter om de praktiska arrangemangen för militärtjänsten.

7 §. Utrustning och persedelpenning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om den utrustning som används i frivillig militärtjänst för kvinnor och om persedelpenning. Enligt paragrafen används i militärtjänsten den utrustning som används i beväringstjänst. Med utrustning avses till exempel den beklädnad som Försvarsmakten tillhandahåller. Dessutom utbetalas för sådan nödvändig personlig utrustning som Försvarsmakten inte står för en särskild persedelpenning. Som sådan nödvändig utrustning kan betraktas till exempel mensskydd eller andra personliga tillbehör som är nödvändiga med tanke på tjänstgöringen. Persedelpenning betalas endast till dem som fullgör frivillig militärtjänst, vilket innebär att personer som deltar i repetitionsövningar inte har rätt till persedelpenning. I nuläget har kvinnor kunnat ansöka om ersättning per dag för kostnaderna för anskaffning av personlig utrustning hos Försvarsmakten med stöd av 3 § i försvarsministeriets föreskrift (77/1995). Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Det föreslås därför att de grundläggande bestämmelserna om persedelpenning tas in på lagnivå.

8 §. Bestämmelser som gäller graviditet. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om hur graviditet inverkar på antagningen till och fullgörandet av tjänstgöringen. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll delvis 7 § i den gällande lagen och delvis 1 § i försvarsministeriets föreskrift om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor. Bestämmelserna om antagning till tjänstgöring samt om ordnande och avbrytande av tjänstgöringen påverkar individens rättigheter och skyldigheter. Därför föreslås det att bestämmelserna om graviditet i sin helhet tas in på lagnivå.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen antas en gravid kvinna inte till frivillig militärtjänst. Bestämmelsen motsvarar det gällande 1 § 1 mom. i försvarsministeriets föreskrift om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor och således ändrar bestämmelsen inte det faktiska rättsläget.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen tillämpas på en kvinna som fullgör militärtjänst, trots vad som föreskrivs i 5 och 6 §, de bestämmelser som gäller graviditet, förlossning, moderskap och föräldraskap. Bestämmelser som gäller graviditet, förlossning och moderskap är exempelvis bestämmelserna om familjeledighet i 4 kap. i arbetsavtalslagen (55/2001) och bestämmelserna om föräldradagpenning i 9 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004). Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 7 § i den gällande lagen, men hänvisningen till bestämmelserna om föräldraskap är ny. Syftet med tillägget är att beakta olika slags familjebakgrund och familjesituationer. Om det någon annanstans i lag finns bestämmelser om graviditet, moderskap och föräldraskap ska de också tillämpas. Enligt 3 mom. avbryts tjänstgöringen för viss tid, om en kvinna som fullgör militärtjänst blir gravid. Kommendören för truppförbandet fattar på basis av läkarutlåtande beslut om tidpunkten när avbrottet inleds.

Militärtjänsten avbryts högst för den tid som kvinnan med stöd av någon annan lag har rätt till frånvaro i samband med barnets födelse och för vård av barnet, vilket det föreskrivs om i 4 kap.

i arbetsavtalslagen. Momentet motsvarar i huvudsak 1 § 2 mom. i försvarsministeriets föreskrift om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor. Enligt den gällande föreskriften beviljas en kvinna som fullgör militärtjänst uppskov eller befrias från tjänstgöring tills vidare på det sätt som föreskrivs i värnpliktslagen, om hon blir gravid. I värnpliktslagen från 2007 har begreppet uppskov slopats helt och hållet. Dessutom syftar uppskov i vardagsspråket i allmänhet på att flytta tidpunkten för inledande av tjänstgöring. I praktiken är det inte heller möjligt att befrias från tjänstgöring tills vidare, utan tjänstgöringen avbryts alltid för en viss tid, så att tidpunkten då kvinnan ska fortsätta tjänstgöringen fastställs i samband med avbrottet. Av dessa orsaker föreslås det att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den tydligare motsvarar bestämmelsens syfte.

I praktiken baserar sig längden på avbrottet i tjänstgöringen först på en läkares bedömning av hur långt avbrott som behövs och senare kan regionalbyrån bedöma personens tjänsteduglighet när det tidsbundna avbrottet i tjänstgöringen närmar sig sitt slut. Som längst kan tjänstgöringen avbrytas åt gången åtminstone för den tid som kvinnan har rätt till vårdledighet. Enligt 4 kap. 3 § i arbetsavtalslagen har en arbetstagare rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn eller något annat barn, som varaktigt bor i hans eller hennes hushåll, till dess barnet fyller tre år.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen, arbetsavtalslagen och lagen om småbarnspedagogik (RP 129/2021 rd) lämnades till riksdagen den 16 september 2021. Propositionen genomför familjeledighetsreformen i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Propositionen omfattar ändringar av bestämmelserna om föräldradagpenning i sjukförsäkringslagen, av bestämmelserna om familjeledighet i arbetsavtalslagen samt av lagar som har samband med dem. Ändringar i vårdledighetens längd har dock inte föreslagits.

Enligt 4 mom. befrias en gravid kvinna från skyldigheten att delta i repetitionsövning. Momentet motsvarar i huvudsak 1 § 3 mom. i försvarsministeriets föreskrift om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor, enligt vilket gravida kvinnor inte förordnas till repetitionsövning. I praktiken är det sällan Försvarsmakten känner till graviditeten hos en kvinna som hör till reserven när man beordrar repetitionsövningar, vilket betyder att det oftast är omöjlig att på eget initiativ undvika att förordna en gravid kvinna till en övning. Därför föreslås det att bestämmelsens ordalydelse ändras så att en kvinna på grund av graviditet befrias från repetitionsövningen. Bestämmelsen skiljer sig från de övriga grunderna för befrielse enligt 34 § i värnpliktslagen på det sättet att Försvarsmakten inte har någon prövningsrätt i ärendet, utan befrielse ska beviljas om en kvinna visar upp tillräckliga bevis på sin graviditet, i praktiken ett läkarintyg.

Enligt 5 mom. kan närmare bestämmelser om hur de rättigheter som grundar sig på bestämmelserna i 2 mom. ska beaktas vid anordnandet av tjänstgöringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §. Fortbestånd av arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. Det föreslagna 1 mom. motsvarar 5 § 3 mom. i den gällande lagen och det hänvisar i fråga om fortbestånd av arbetsavtalsförhållande till lagen om fortbestånd av arbetsavtals- och tjänsteförhållandet för den som fullgör skyldighet att försvara landet (305/2009). Lagen tillämpas också på kvinnor som fullgör eller har fullgjort frivillig militärtjänst. En kvinna föreslås ha rätt att återgå till sitt arbete också när hennes förordnande att inleda tjänstgöring återkallas i enlighet med 5 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Kvinnan ska också för att arbetsavtalsförhållandet ska fortbestå iaktaga de förfaranden som anges i den ovannämnda lagen.

Enligt 2 mom. ska det vid uttagningen ses till att sökandena får tillräcklig information om den lag som avses i 1 mom. Kommendören för truppförbandet eller den som denne förordnat ska underrätta den som fullgör tjänstgöring om det som föreskrivs i 5 § i ovannämnda lag innan tjänstgöringen avslutas eller avbryts.

10 §. *Behandling av personuppgifter.* Enligt den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om behandling av personuppgifter med anknytning till frivillig militärtjänst för kvinnor i lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarmakten (332/2019) och i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018).

11 §. *Ändringssökande.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs om ändringssökande i fråga om beslut som gäller frivillig militärtjänst för kvinnor. Enligt paragrafen ska ändring i beslut som avses i denna lag sökas på det sätt som föreskrivs i värnpliktslagen.

Enligt 4 § 4 mom. i den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor tillämpas på ett beslut som avses i den paragrafen vad som i 109 § i värnpliktslagen föreskrivs om rättelse och i 110 § i den lagen om besvär i rättelseärenden. Lagen innehåller inga andra bestämmelser om ändringssökande. Förfarandet för rättelseyrkande tillämpas således inte på andra beslut som gäller frivillig militärtjänst för kvinnor än sådana som meddelats med stöd av 4 §, och det går inte att överklaga dem hos centralnämnden för uppbådsärenden. Andra förvaltningsbeslut som fattas med stöd av lagen överklagas således i enlighet med 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) direkt genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om ändringssökande har lett till problem i ärenden som gäller ansökan om militärtjänst. Förvaltningsdomstolarna har i några fall tillämpat 3 § 1 mom. i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor på så sätt att man med stöd av bestämmelsen tillämpar bestämmelserna om ändringssökande i 109 och 110 § i värnpliktslagen även på ärenden som gäller ansökan om militärtjänst. Enligt momentet ordnas militärtjänsten i samband med den i värnpliktslagen föreskrivna beväringstjänsten och fullgörs på samma sätt som beväringstjänsten samt jämföras med den i alla avseenden, om inte något annat följer av 7 §. Förvaltningsdomstolarna har med stöd av den bestämmelsen överfört besvär för behandling hos centralnämnden för uppbådsärenden. Avsikten är dock inte att 3 § 1 mom. ska tillämpas på ansökan och uttagning till militärtjänsten, utan i enlighet med sin ordalydelse först på anordnandet av tjänstgöringen. Centralnämnden för uppbådsärenden har därför inte heller ansett sig vara behörig att behandla besvär som gäller uttagning till militärtjänsten.

Avsaknaden av bestämmelser om ändringssökande har alltså lett till situationer där kvinnor som ansökt om militärtjänst inte har fått sitt ärende behandlat av någon besvärsmyndighet alls utan dröjsmål. Detta kan betraktas som ytterst problematiskt med tanke på 21 § i grundlagen. Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

I 12 kap. i värnpliktslagen finns omfattande bestämmelser om förfarandet vid ändringssökande i ärenden som gäller värnplikt. Enligt 109 § får en värnpliktig skriftligen yrka rättelse hos regionalbyrån i ett beslut av regionalbyrån eller uppbådsnämnden som gäller tjänsteduglighet, förordnande till tjänst eller befrielse från tjänst samt i ett beslut av regionalbyrån eller truppförbandet som gäller avbrytande av utbildning, avbrytande av tjänstgöring, förordnande till undersökning som klarlägger bruk av narkotika, tidpunkten för faderskapsledighet samt en förmån som avses i denna lag.

Enligt 110 § 1 mom. får ett beslut i vilket rättelse enligt 109 § får yrkas inte överklagas direkt genom besvär. Enligt 110 § 2 mom. får ändring i ett beslut av en regionalbyrå i ett rättelseärende samt i andra med stöd av denna lag utfärdade beslut av huvudstaben, staben för en försvarsgren, en regionalbyrå, ett truppförband och en uppståndsmyndighet sökas genom besvär hos centralnämnden för uppståndsärenden.

Bestämmelserna om ändringssökande i värnpliktslagen har upplevts fungera i praktiken. Koncentreringen av ärenden som gäller ändringssökande till centralnämnden för uppståndsärenden gör det möjligt att snabbt och smidigt behandla besvär samt att utnyttja den specialsakkunskap som hänför sig till Försvarsmaktens verksamhet. Centralnämnden för uppståndsärenden kan i regel behandla anhängiggjorda besvärärenden inom några veckor och behandlingen är avgiftsfri för den värnpliktige.

12 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om lagens ikraftträdande. I paragrafen finns också övergångsbestämmelser.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 2 § 2 mom. i lagförslaget föreslås bestämmelser om rätten att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet, innehållet i en ansökan och förordnandet till tjänstgöring. I 3 § 3 mom. i lagförslaget finns ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om uttagning kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom föreskrivs det i det föreslagna 6 § 4 mom. att närmare bestämmelser om de praktiska arrangemangen för militärtjänsten kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

För närvarande finns närmare bestämmelser om de praktiska arrangemangen för den frivilliga militärtjänsten för kvinnor, såsom detaljer om ansökan och uttagning till militärtjänst, i statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor (541/2013). De praktiska arrangemangen för den frivilliga militärtjänsten för kvinnor har ansetts vara en sådan betydande och principiell helhet som det är skäl att föreskriva om genom förordning av statsrådet. Också bemyndigandena att utfärda förordning i värnpliktslagen gäller i huvudsak statsrådet, så denna praxis är enhetlig i båda lagarna.

Den föreslagna 7 § innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket bestämmelser om beloppet av persedelpenning utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. I det föreslagna 8 § 5 mom. föreskrivs att närmare bestämmelser om hur de rättigheter som grundar sig på bestämmelserna i 8 § 2 mom. ska beaktas vid anordnandet av tjänstgöringen kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessa rättigheter följer av de bestämmelser som gäller graviditet, förlossning och moderskap. Sådana bestämmelser är exempelvis bestämmelserna om familjeledighet i 4 kap. i arbetsavtalslagen. Bestämmelser om persedelpennings belopp utfärdas genom förordning av försvarsministeriet, eftersom persedelpennings belopp är ett sådant ärende av ringa betydelse och av teknisk natur som gäller genomförandet och som ministeriet får utfärda närmare bestämmelser om. Bestämmelser om beloppet av de penningförmåner som avses i värnpliktslagen, såsom ersättningen för underhåll enligt 100 § och dagpenningen enligt 101 § utfärdas också genom förordning av försvarsministeriet, så denna praxis är enhetlig i båda lagarna.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor träder i kraft den 1 januari 2022 eller så snart som möjligt efter det. Genom lagen upphävs den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Hänvisas det i annan lagstiftning till den lag om frivillig militärtjänst för kvinnor som upphävs genom denna lag, ska hänvisningen anses avse denna lag.

Lagen innehåller en övergångsbestämmelse, enligt vilken det som i 1 § 2 mom. i denna lag föreskrivs om den sista möjliga tidpunkten för inledande av militärtjänst dock tillämpas på kvinnor som inleder frivillig militärtjänst först från och med den 1 januari 2024. På kvinnor som inleder frivillig militärtjänst före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om sista möjliga tidpunkt för inledande av militärtjänst. Övergångsperioden ger dem som ansöker om frivillig militärtjänst och Försvarsmakten tillräcklig tid för förberedelser före inledandet av militärtjänsten.

Lagen innehåller också en övergångsbestämmelse, enligt vilken bestämmelserna i 2 § 1 mom. om den sista möjliga tidpunkten för inlämnande av ansökan ska tillämpas först från och med den 1 januari 2023. Före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om sista möjliga tidpunkt för inlämnande av ansökan. Även denna övergångsperiod ger dem som ansöker om frivillig militärtjänst och Försvarsmakten tillräcklig tid för förberedelser före inledandet av militärtjänsten. Ansökan om frivillig militärtjänst för kvinnor 2021 har redan inletts och en tidigare läggning av tidsfristen för inlämnande av ansökan redan från ingången av 2022 skulle medföra praktiska problem både för de sökande själva och Försvarsmakten.

Dessutom innehåller lagen en övergångsbestämmelse, enligt vilken det som föreskrivs i 5 § om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst ska tillämpas först från och med den 1 juli 2022. Före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst. Genom övergångsbestämmelsen ges Försvarsmakten tillräcklig tid för att genomföra de administrativa och datatekniska ändringar som författningsändringen medför.

Dessutom är det nödvändigt att föreskriva om hur de ärenden som hör till tillämpningsområdet för denna lag och som är anhängiga vid förvaltningsdomstolen vid ikraftträdandet av denna lag ska slutföras. Enligt 12 § 5 mom. ska de ärenden som är anhängiga vid förvaltningsdomstolen vid ikraftträdandet av denna lag slutföras med iakttagande av de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet. Ikraftträdande av denna lag medför således inga ändringar i behandlingen av de ärenden som är anhängiga vid förvaltningsdomstolen när lagen träder i kraft.

Försvarsministeriets förordning om försök med gemensam inkvartering för dem som fullgör beväringstjänst och dem som fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor, som utfärdats med stöd av den lag som upphävs, förblir i kraft. Den temporära förordningen trädde i kraft den 1 april 2020 och gäller till den 31 december 2022.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Statsrådet har den 5 mars 2020 tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska utreda utvecklandet av den allmänna värnplikten och fullgörandet av skyldigheten att försvara landet. Mandatperioden sträcker sig från den 5 mars 2020 till den 31 oktober 2021 och kommittén har till uppgift

att utarbeta en beskrivning av skyldigheten att försvara landet samt av nuläget i fråga om värnplikt (inkl. civiltjänst) och frivillig militärtjänst för kvinnor. Till kommitténs uppgifter hör dessutom att utreda:

1. behoven av att utveckla värnplikten (beväringstjänsten, tiden i reserven och det frivilliga försvaret) och den frivilliga militärtjänsten för kvinnor,
2. utvecklingsbehoven i fråga om att utnyttja civiltjänsten och det kunnande som förvärvats under civiltjänstgöringstiden för att tillgodose behoven i verksamhetsmodellen för den övergripande säkerheten,
3. möjligheterna att vid uppåden främja de ungas medvetenhet i frågor som gäller skyldigheten att försvara landet och den allmänna värnplikten, och därtill utreds möjligheterna till uppåden även för kvinnor,
4. det allmänna utbildningssystemets möjligheter att främja de ungas medvetenhet om frågor som gäller den övergripande säkerheten, skyldigheten att försvara landet och den allmänna värnplikten,
5. möjligheterna att genomföra medborgartjänstmodellen både som ett fristående alternativ och som en helhet tillsammans med civiltjänsten. Medborgartjänsten granskas som en kompletterande modell till militärtjänsten.

Det primära syftet med förslagen i denna proposition är att åtgärda de lagtekniska problem som hänför sig till grundlagsenligheten och föråldrad lagstiftning som ingår i lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Propositionen har inga betydande konsekvenser för anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor i praktiken. Propositionen inverkar således inte på den parlamentariska kommitténs arbete och hindrar inte till någon del en eventuell mer omfattande utveckling av den frivilliga militärtjänsten för kvinnor i framtiden utifrån den parlamentariska kommitténs arbete.

Avsikten är att samtidigt med denna proposition överlämna regeringens proposition med förslag till lag om ändring av värnpliktslagen till riksdagen. I den propositionen ingår ett motsvarande förslag om sista möjliga tidpunkt för inledande av tjänstgöring som i denna regeringsproposition. Det finns skäl att föreskriva om åldersgränserna för fullgörande av beväringstjänst på samma sätt i fråga om både kvinnor och män, och det är befogat att till denna del samordna behandlingen av propositionerna i riksdagens behandlingstidtabell. Propositionerna är inte till övriga delar beroende av varandra.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

De förslag som ingår i propositionen har inga konsekvenser för statsbudgeten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Allmänt

Den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor stiftades innan grundlagen trädde i kraft. I lagen har man efter detta gjort flera enskilda ändringar, men den har inte på ett heltäckande sätt uppdaterats så att den uppfyller kraven i grundlagen. Det primära syftet med denna proposition är att göra lagstiftningen i sin helhet förenlig med kraven i grundlagen.

Skyldigheten att försvara landet gäller enligt 127 § 1 mom. i grundlagen varje finsk medborgare på det sätt som bestäms i lag. Grundlagsutskottet har av hävd tolkat motsvarande bestämmelse i den tidigare grundlagen som att skyldigheten omfattar alla medborgare och att detaljerna kan regleras i en lag som stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Skyldigheten har ansetts innebära att

friska män i en viss ålder under fredstid är skyldiga att tjänstgöra en viss tid i aktiv tjänst eller i ersättande tjänst (GrUU 9/1985 rd, s. 1/II, GrUU 10/1985 rd, s. 2/I). Utskottet har upprepat denna synpunkt också efter att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna 1995 trädde i kraft (GrUU 37/1997 rd, s. 2/I och GrUU 9/2007 rd, s. 4/II).

Grundlagen har traditionellt inte ansetts innebära något hinder för att lagstifta att värnplikten bara gäller män. Det har varit möjligt att lagstifta om frivillig militärtjänst för kvinnor genom en vanlig lag. På den punkten har totalreformen av grundlagen inte betytt någon förändring i regleringen i grundlagen. Det sägs i motiven till grundlagsreformen att det fortsatt ska kunna bestämmas genom lag att militärtjänst för kvinnor är frivillig (RP 1/1998 rd, s. 182/I och GrUU 9/2007 rd, s. 4/II). En kvinna kan frivilligt söka sig till militärtjänst och när hon tjänstgjort den tid som föreskrivs i lagen blir hennes ställning den samma som en värnpliktigs (4 och 5 § i lagförslaget).

Ändringsförslag som gäller författningsnivå

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska det genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Den gällande lagstiftningen om frivillig militärtjänst för kvinnor uppfyller inte till alla delar dessa krav. I propositionen föreslås det att bestämmelserna om uttagning, persedelpenning och om hur graviditet inverkar på uttagning till tjänstgöring och på tjänstgöringen ska tas in i lagen från författningar på lägre nivå. Det föreslås dessutom att bestämmelserna på lagnivå om ansökningsförfarandet preciseras. För närvarande finns det inga bestämmelser alls på lagnivå om uttagningen, utan det föreskrivs om den i 2 § i statsrådets förordning om frivillig militärtjänst för kvinnor. Om hur graviditet inverkar på antagningen till och fullgörandet av tjänstgöringen föreskrivs det däremot i försvarsministeriets föreskrift om anordnandet av frivillig militärtjänst för kvinnor.

Persedelpenning

Under hela den tid som systemet med frivillig militärtjänst funnits har kvinnor som fullgör militärtjänst fått en separat persedelpenning. Syftet med persedelpenningen är att ersätta kvinnor i militärtjänst för kostnaderna för sådan nödvändig personlig utrustning som Försvarsmakten inte erbjuder. I praktiken är sådan utrustning särskilt underkläder och mensskydd. Utbetalningen av persedelpenning grundar sig för närvarande endast på försvarsministeriets föreskrift från 1995 och det finns inga bestämmelser om den på lagnivå. Med stöd av ett bemyndigande i den föreskriften beslutar huvudstaben om beloppet av persedelpenningen. Eftersom det är fråga om bestämmelser som gäller individens rättigheter och skyldigheter är det skäl att i enlighet med 80 § i grundlagen föreskriva om persedelpenningen i lag. Inte heller enligt grundlagsutskottets etablerade tolkningspraxis kan allmänna rättsnormer om sådana frågor som det enligt grundlagen ska föreskrivas genom lag eller förordning utfärdas genom myndigheternas föreskrifter. Genom förordning kan det däremot inte utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller om frågor som hör till området för lag (GrUU 29/2004 rd, s. 4).

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön. Jämlikhetsbestämmelsen kräver inte att alla medborgare i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Jämlikhetsaspekterna har betydelse såväl när fördelar ges genom lag som när skyldigheter påförs. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika, bland annat för att främja faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42–43 och GrUU 31/2014 rd, s. 3).

Det föreslås att persedelpenningen även i fortsättningen ska betalas endast till kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst. Därför måste godtagbarheten bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna. Till dessa hör kraven på att bestämmelser utfärdas genom lag, att begränsningen är exakt och noga avgränsad, att inskränkningarna är acceptabla och proportionella, att kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet inte inskränks, att rättsskyddet är adekvat och att de förpliktelser som gäller de mänskliga rättigheterna iakttas (GrUB 25/1994 rd, s. 4–5).

Enligt förslaget föreskrivs det om persedelpenningen och grunderna för utbetalning av den i lagen, dvs. kravet på att bestämmelser utfärdas genom lag uppfylls. Utbetalningen och beloppet av persedelpenning binds i bestämmelsen till att ersätta sådan nödvändig personlig utrustning som inte tillhandahålls av Försvarsmakten. Bestämmelser om beloppet av persedelpenning utfärdas genom förordning av försvarsministeriet, men bestämmelsen i lagen kan anses fastställa tillräckligt exakt definierade och noggrant avgränsade grunder. Syftet med persedelpenningen är att kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst ekonomiskt sett ska vara i en så jämlik ställning som möjligt i förhållande till män som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen, vilket kan anses vara en godtagbar grund för bestämmelserna. I 6 § 4 mom. i grundlagen ingår ett grundlagsenligt uppdrag att främja jämställdhet mellan könen i samhällelig verksamhet och i arbetslivet (GrUU 31/2014 rd, s. 3).

Bestämmelser om ändringssökande

Enligt 4 § 4 mom. i den gällande lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor tillämpas på ett beslut som avses i den paragrafen vad som i 109 § i värnpliktslagen föreskrivs om rättelse och i 110 § i den lagen om besvär i rättelseärenden. Bestämmelsen gäller ändringssökande i fråga om ett beslut av kommandören för truppförbandet att återkalla ett förordnande om tjänstgöring. Enligt bestämmelsen får man yrka rättelse i beslutet och efter detta överklaga hos centralnämnden för uppbådsärenden istället för förvaltningsdomstolen.

Den gällande lagen innehåller inga andra bestämmelser om ändringssökande, vilket innebär att ändring i andra förvaltningsbeslut än sådana som fattas med stöd av 4 § söks hos förvaltningsdomstolen. I praktiken har avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om ändringssökande visat sig vara problematisk, eftersom förvaltningsdomstolarna inte nödvändigtvis har behandlat besvär som specifikt gäller antagning till tjänstgöring, utan överfört dem för behandling hos centralnämnden för uppbådsärenden. Centralnämnden för uppbådsärenden har inte heller ansett sig vara behörig att behandla besvär som gäller antagning till militärtjänsten, vilket i värsta fall har lett till att ett ärende överförts flera gånger och behandlingen av ärendet fördröjts avsevärt.

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. På grund av att lagstiftningen är mångtydig kan den för närvarande inte i alla avseenden anses uppfylla kraven i bestämmelsen om rättsskydd i grundlagen. Därför föreslås det att bestämmelserna om ändringssökande i lagen kompletteras. Enligt förslaget får ändring i beslut som avses i denna lag sökas med iakttagande av vad som föreskrivs i värnpliktslagen. Ändringen gör det möjligt att överklaga hos centralnämnden för uppbådsärenden. Behandling i centralnämnden för uppbådsärenden är avgiftsfri och nämnden kan i genomsnitt behandla ärenden inom ungefär en månad från att besväret anhängiggjorts. Det att samma förfarande för ändringssökande och sätt att söka ändring tillämpas på både kvinnor som ansöker om frivillig militärtjänst och män som fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen förbättrar dessutom jämlikheten i systemen.

Grundlagsutskottet har vid bedömningen av centralnämnden för uppbådsärendens rättsliga ställning ansett att kravet på rättskipningsorganens oberoende medför antingen att beslut av centralnämnden för uppbådsärenden hädanefter ska kunna överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen eller alternativt ska bestämmelserna om nämndens sammansättning garantera att majoriteten av medlemmarna rekryteras utanför försvarsförvaltningen (GrUU 37/1997 rd, s. 3–4). Med tanke på garantierna för en rättvis rättegång har det dessutom ansetts motiverat att ordföranden, vice ordföranden och medlemmarna i besvärsinstansen handlar under domaransvar utifrån en uttrycklig bestämmelse i lagen (GrUU 35/2006 rd, s. 3/II och GrUU 9/2007 rd, s. 10).

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om frivillig militärtjänst för kvinnor

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Antagning till frivillig militärtjänst för kvinnor

En kvinna kan på skriftlig ansökan antas till sådan frivillig militärtjänst som motsvarar beväringstjänsten (militärtjänst) på det sätt som föreskrivs i denna lag, om kvinnan när hon inleder tjänstgöringen

1) är finsk medborgare,

2) är tjänsteduglig på det sätt som avses i 9 § i värnpliktslagen (1438/2007).

Till militärtjänst kan dessutom endast antas sökande som när tjänstgöringen inleds har fyllt 18 år. Militärtjänsten ska inledas senast under det år sökanden fyller 29 år.

2 §

Ansökan om militärtjänst

Ansökan om militärtjänst ska lämnas in senast den 15 januari till den regionalbyrå inom vars område sökanden är bosatt. Ansökan kan lämnas in tidigast det år då sökanden fyller 18 år.

Närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet och innehållet i ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Uttagning

För de sökande ordnas uttagning inom varje regionalbyrås verksamhetsområde. Till uttagningen kallar regionalbyrån de sökande som på basis av ansökan uppfyller förutsättningarna enligt 1 § 1 och 2 mom. De som ansöker om tjänstgöring vid specialtrupper ska dessutom delta i uttagning som ordnas av specialtrupperna.

Vid uttagningen ska rättsverkningarna av förordnande till tjänstgöring klargöras för dem som söker till militärtjänst.

Närmare bestämmelser om uttagningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 §

Förordnande till militärtjänst

Regionalbyrån avgör ärenden som gäller antagning till militärtjänst och förordnar personerna till militärtjänst.

Tidpunkten för inledande av militärtjänst kan på ansökan ändras, om det är synnerligen viktigt för sökanden på grund av

1) yrkesutbildning,

- 2) studier,
- 3) skötseln av ekonomiska ärenden, eller
- 4) annat än i 1–3 punkten avsett särskilt personligt skäl.

Tjänstgöringsplatsen kan på ansökan ändras, om det är synnerligen viktigt för sökanden på grund av ett särskilt personligt skäl.

Det som föreskrivs i 2 mom. tillämpas också på militärtjänsten för en person som fullgör militärtjänst.

Ändring enligt 2 och 3 mom. av tidpunkten för inledande av tjänstgöringen och av tjänstgöringsplatsen får sökas skriftligen hos regionalbyrån. Till ansökan ska det fogas en redogörelse för den grund som avses i 2 och 3 mom.

En ansökan enligt 2 eller 3 mom. är inte en giltig orsak att utebli från militärtjänst.

Närmare bestämmelser om förordnande till militärtjänst får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Återkallande av förordnande att inleda militärtjänst

Om den som fått förordnande att inleda militärtjänst anmäler att den inte inleder militärtjänsten, ska förordnandet genast återkallas. Om den som fullgör militärtjänst inom 30 dagar från det att militärtjänsten inleddes anmäler att den inte fortsätter militärtjänsten, ska personen i fråga genast hemförlovas.

Anmälan enligt 1 mom. ska göras skriftligen. Om militärtjänsten pågår ska anmälan lämnas till kommendören för truppförbandet och i annat fall till regionalbyrån.

Regionalbyrån kan återkalla ett förordnande om inledande av militärtjänst innan militärtjänsten inleds, om det efter att förordnandet meddelats har framkommit omständigheter som visar att personen är en fara för säkerheten i samband med tjänstgöringen. Kommendören för truppförbandet kan under den tid på 30 dagar som avses i 1 mom. återkalla ett förordnande att inleda militärtjänst om personen inte är tjänsteduglig på det sätt som avses i 9 § i värnpliktslagen.

Den som fullgör militärtjänst ska i god tid före utgången av den tid som avses i 1 mom. upplysas om rätten att avbryta militärtjänsten enligt bestämmelsen i fråga och informeras om vilken personens rättsliga ställning är om personen fortsätter militärtjänsten.

6 §

Anordnande av militärtjänsten och förhållande till beväringstjänsten

Militärtjänsten ordnas i samband med beväringstjänsten enligt värnpliktslagen och fullgörs på samma sätt som beväringstjänsten samt jämföras med den i alla avseenden, om inte något annat följer av 5 eller 8 §.

När någon har inlett sin militärtjänst eller enligt ett förordnande har varit skyldig att inleda militärtjänst ska på den personen, med de undantag som anges i 5 och 8 §, tillämpas alla de bestämmelser som gäller den som med stöd av värnpliktslagen förordnats till beväringstjänst.

Efter utgången av den tid som avses i 5 § 1 mom. jämföras personen under tjänstgöringen och efter att personen har blivit fri från tjänstgöringen till alla delar med en värnpliktig.

Närmare bestämmelser om de praktiska arrangemangen för militärtjänsten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Utrustning och persedelpenning

I militärtjänsten används den utrustning som används i beväringstjänst. För sådan nödvändig personlig utrustning som Försvarsmakten inte står för betalas det ut en särskild persedelpenning. Bestämmelser om persedelpenningens belopp utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

8 §

Bestämmelser som gäller graviditet

En gravid kvinna antas inte till frivillig militärtjänst för kvinnor.

På en kvinna som fullgör militärtjänst tillämpas trots 5 och 6 § vad som annanstans i lagstiftningen föreskrivs om graviditet, förlossning, moderskap och föräldraskap.

Om en kvinna som fullgör militärtjänst blir gravid avbryts tjänstgöringen för viss tid. Kommendören för truppförbandet fattar på grundval av ett läkarutlåtande beslut om tidpunkten när avbrottet inleds. Militärtjänsten avbryts för högst den tid som kvinnan med stöd av någon annan lag har rätt till frånvaro i samband med barnets födelse och vården av barnet.

En gravid kvinna befrias från skyldighet att delta i repetitionsövning.

Närmare bestämmelser om hur tillgodoseendet av de rättigheter som grundar sig på bestämmelserna i 2 mom. ska beaktas vid anordnandet av militärtjänst får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Fortbestånd av arbetsavtals- eller tjänsteförhållande

När militärtjänsten har avslutats eller avbrutits eller när förordnandet att inleda militärtjänst har återkallats i enlighet med 5 § 1 mom. har kvinnan rätt att återgå till sitt arbete med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om fortbestånd av arbetsavtals- och tjänsteförhållandet för den som fullgör skyldighet att försvara landet (305/2009).

Vid uttagningen ska det ses till att sökandena får tillräcklig information om den lag som nämns i 1 mom. Kommendören för truppförbandet eller den som denne förordnat ska innan militärtjänsten avslutas eller avbryts underrätta den som fullgör militärtjänst om det som föreskrivs i 5 § i den lagen.

10 §

Behandling av personuppgifter

Bestämmelser om behandling av personuppgifter med anknytning till frivillig militärtjänst för kvinnor finns i lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarsmakten (332/2019) och i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018).

11 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som avses i denna lag får sökas med iakttagande av vad som föreskrivs i värnpliktslagen.

12 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995), nedan *den upphäva lagen*.

Vad som i 1 § 2 mom. föreskrivs om den sista möjliga tidpunkten för inledande av militärtjänst ska tillämpas på kvinnor som inleder frivillig militärtjänst först från och med den 1 januari 2024. På kvinnor som inleder frivillig militärtjänst före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om sista möjliga tidpunkt för inledande av militärtjänst. Ikraftträdandet av denna lag påverkar inte beslut om inledande av tjänstgöring som har meddelats med stöd av den lag som gällde vid ikraftträdandet.

Vad som i 2 § 1 mom. föreskrivs om den sista möjliga tidpunkten för inlämnande av ansökan ska tillämpas först från och med den 1 januari 2023. Före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om sista möjliga tidpunkt för inlämnande av ansökan.

Vad som föreskrivs i 5 § om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst ska tillämpas först från och med den 1 juli 2022. Före den dagen tillämpas den upphävda lagens bestämmelser om återkallande av förordnande att inleda militärtjänst.

Behandlingen av ett ärende som är anhängigt vid förvaltningsdomstolen vid ikraftträdandet av denna lag slutförs med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Försvarsministeriets förordning om försök med gemensam inkvartering för dem som fullgör beväringstjänst och dem som fullgör frivillig militärtjänst för kvinnor (80/2020), som utfärdats med stöd av den upphävda lagen, förblir i kraft.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den upphävda lagen, ska hänvisningen anses avse denna lag.

Helsingfors den 21 oktober 2021

Statsminister

Sanna Marin

Försvarsminister Antti Kaikkonen